

Előfizetés:
 Egész évre 16 K
 Félévre .. 8 K
 Negyedévre 4 K
 Egy hónapra
 1 K 40 f

TELEFON: Szerkesztőség .. 65-91
 Kiadóhivatal és nyomda 65-92

A HIR

A szerkesztésért felelős: **BRAUN SÁNDOR** főszerkesztő
 Megjelenik minden reggel : Kiadja A NAP Ujságvállalat

Egy szám
2 Krajcár
 (4 fillér)
 Budapesten és
 a vidéken

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
 VIII., RÖKK SZILÁRD-UTCA 9

I évfolyam

BUDAPEST, PÉNTEK, 1907 OKTÓBER 11

38. szám

A HIR 38-ik száma:

A titkos választás nagy napja

Munkások Justh Gyulánál Kétféle beszéd, kétféle mérték

A szocialisták független Magyarországot akarnak:

Nagy és örvendetes fordulat

Összeült a Képviselőház

Megvolt az első gyűlés. És az első sérelem. Egy interpellációt elutasítottak. Mert a választói jogot sürgette

A király beteg

Aggasztó hírek és megnyugtató táviratok kergetik egymást. A király nem fogadhatja minisztereit

Andrássy az alkotmánybiztosítókról

— Hálás a trónörökösnek —

Vasuti katasztrófa Budapest mellett

Borzalmas összeütközés. Két halott, sok sebesült. Nagy pusztulás. Kigyulladt egy vasuti hid. Összezuzott vagonok. Letartóztatások várhatók! Miniszterek, államtitkárok a rombolás színhelyén

Kisért az obstrukció

A horvátok készülnek rá. Új gazdaságot eszeit ki. Horvát alelnököket akarnak. Le kell törni őket!

Kezdődik a munkaszünet

A szerdai véres éjszaka

Kilenc riport

Bródy Sándor regénye

Távirat. Telefon

A diadalmas nap

Toprongyos öreg ur, — régi társadalom, — nyisd ki a vénségtől nyirkos és fáradt szemedet és ha még tudsz, láss:

Lássad a diadalmas napot! Az új rend napját, amelynek maga az uristen, az egyetlen szuverén, kegyelmesen kedvezett és az esős, hűvös őszt, október tizedikét átvarázsolta hő és ragyogó májusra. Egyet mosolygott az Ég és vége volt a pápák kalendáriumának. Maga az Ur, a Hagyomány, a Mult, a Hit nem konzervatív többé és ma úgy látszott, hogy valóban a természet van az embernek miatta. Ami pedig a várost illeti, szebb nem volt soha, sőt ma volt először város igazán. Teremtett magának a köznapból egy legvörösebb betűs nagy ünnepet, amelyet, ha akarta, ha nem akarta, tartania kellett a hitetlennek is. Komolyan, könnyen, szinte mosolyogva, vér és botrány nélkül folyt le Budapest városában az általános sztrájk ez egy napja és aki tudja a célt, látja azt a roppant nagy erőt, amely megnyilatkozott benne, annak szive túlrad az örömben és látja a jövődöt . . .

Toprongyos öreg ur — régi társadalom és szellel bélelt, ronggyal foltozott, olcsó festékekkel újra festett magyar politika — az ma sem látott. Vénségtől és paráznságtól bedagadtak a szemei, bedugultak a fülei: a magyar parlament nevetségesen nagyszerű gót várának kapuján amikor kopogtatott a mai diadalmas nap, az új rend, a zárban nem fordították meg a kulcsot, hanem kikiáltották a szelelőlyukon:

— Tágasabb odakint!

Egy magyar paraszt fia, kömiveslegény, Garbai, — ma vezére és szónoka a szocialistáknak, — hiveinek kissé hangos, de nem toladó kisérétében megállott a Ház elnöke előtt, aki tisztesség, komolyság és bátorság dolgában egy százszor különb Házhoz volna méltó. De a környezet tana amely igaz, olyan rettenetes, — ime levonja magához és vele egy szintre teperi magát, Justh Gyulát. Felemelő és siralmas látvány egyben: a magyar paraszt fia, a mesterlegény van fent és a régi magyar ur, a Ház elnöke lent. Pedig a szocialista az, aki kér, — ma még csak kér. Gögös hidegséggel, csaknem ellenszenves tartózkodással hallgatja az elnök, környezete, a függetlenségi parlament pedig sunyin nevet össze, minden erősebb szóra en garde áll, békétlenkedik, amikor a magyar szocialisták vezére először tesz vallomást arról, hogy ők magyarok.

Derék fiuk! Először bontották le nyakukról az internacionálé fojtó karjait és hitet vallottak a függetlenségi eszme mellett.

Guny akar ez lenni? Egy benső morgás, egy elfojtott kínos kérdés vett erőt a függetlenségi képviselőkön, akikben még friss az eszmén elkövetett árulás.

Naiv iparosok, ostoba proletárok! Most jöttök ide jelenteni, hogy küzdeni fogtok a gazdasági függetlenség, az önálló vámterület mellett, amikor ez uraknak a lelkiismeretén még friss az áldozat vére és a kiegyezés hullája meleg! És mekkora szemtelenség, hogy idejöttök jelenteni, hogy azért, mert szocialisták vagytok, megvédelmezték a hazát az ellenség ellen!

Az urak összenéztek és mert már maguk is érzik maguk körül a gyanu hűvös levegőjét, fölfortyant a kihívó gondolatra: ezek ellenséget mondanak és bennünket gondolnak. Mekkora arcátlanság! Miért nem hivatsz, kegyelmes uram, elnök ur katonákat, nem nemzeti színű honvédeket, hanem sárgafekete, kemény közösöket, idegen ezredet . . . Le az arcátlan kuttyákkal, a bitang hazátlanokkal, most már hazafiak is. Miből fogunk akkor mi megélni?!

A „Herkó Páter“ szerkesztőjével, egy komikus pappal és papok szelid rabszolgáival, akik magukat mind keresztény-szocialistáknak nevezik, a kegyelmes és nagyságos parlament fogadott szocialistáival kezelt fogdosott Justh Gyula, de azokat, akik ezt a mai nagyszerű napot megcsinálták, egy rideg kézmozdulattal elhárította magától ő is, a Ház is. A régi elbizakodottság ez, vagy egy új hetykeség? És ez a parlament, ezek akarják megcsinálni az általános titkos választói jog reformját? És azt hiszik, hogy lehet meg nem csinálni és tudják megcsinálni a z o k nélkül? Hiszik, hogy ők, akik megverettek a császár által, titokban ütlegetik egymást és várják a tetteges bántalmazást azok részéről, akik őket ideküldték, — békén maradnak el azoktól, akik ma még csak kérnek, betegségi és halandósági statisztikát olvasnak fel?!

Toprongyos öreg ur — régi politikai és társadalmi rend, nyisd ki a szemed, mert ha nem nyitod — kiütik. Az első napon, amely ennek a mainak a párja lesz. Ennek a szelid, ragyogó napnak a vérbeborító, komor párja.

B—y S—r.

Békés népfölkelés

az általános választói jogért

Ma reggel hat órákor minden budapesti kávéházból kitudskolták a kései vendégeket és ablakokon, ajtókon lehúzták a vasrollót. Mintha ez a harsány, kellemetlen lárma lett volna az a trombitajel, amelyik felébreszti a mai nagy napot. Az utcák hirtelen népesedni kezdtek, ünneplőbe öltözött, piros jelvényes munkások és munkásasszonyok jöttek elő a házakból, de a reggel hangjai közül ma elmaradt a gyárak túlkének szava. A mai nem a munka napja, ez a munka ünnepe. A gyárak gépei halkán figyelnek, az okos szerkezetek bénán állnak és a kis műhelyek kalapácsai is pihennek. A kis, primitív reszelő épp oly tétlen vesztelésre van kárhozható, mint a zseniális rotációs és ha a szerszámoknak van öntudatuk és beszélni tudnak, akkor a kis kézi eszközök elégtelenül konstatálhatták, hogy a legjelentéktelenebb egyszerű eszköz is egyenrangú a raffinált, ördögös szerkezetekkel, az emberi zsenialitás büszke alkotásaival. Emberi kéz nélkül a harapófógo épp oly halott vasdarab, mint a remek lokomotív.

A házak tele voltak nemzeti zászlókkal s az utca rohamosan népesedett. Hét órákor már gomolygott a tömeg a gyülekező helyek felé, hogy nemsokára meginduljon a leghatalmasabb menet, amelyet valaha láttak ezek a falak. A lusta álmu város ma korán ébredt és kíváncsi emberek nézték az ablakokból, erkélyekről az utca szokatlan szép képét. Olyan volt külsőségeiben mind ez, mint egy tisztesen megnagyított vasárnap, csak a harsány hang ujságárusítók hiányzottak, ma nem volt portékájuk, ma egyetlen lap sem jelent meg. Ilyen esetben mindig ellenőrizhetetlen, riasztó tüzek kelnek szárnyra, a mai nap is számtalan ilyen szenzációt teremt, amelyek olyan arányban növekedtek, amennyire eltávolodtak kiindulási pontjuktól. A király betegségről, a Ház üléséről, a délutáni vasúti katasztrófáról és a katonaságnak és munkásságnak meg nem történt összetűzéseiről szölgtek a hamis hírek.

Az utcákon egyébként semmi különös izgalom nem volt, cirkáló rendőreszervezetek most elmaradtak, mindössze a dupla őrszemek jelezték a mai nap rendkívüli voltát és azok a megrögzött kávéházazók, akik most idegesen jártak becsukott, füstös paradicsomaik előtt. A meleg őszi levegőben a munkás-himnusz forró hangjai szálltak mindenfelé és mindenfelől. A felvonulók szünet nélkül énekeltek, csak egyszer hallgattak el hirtelen. Félegykor, mikor a tömeg a körúton haladt, az Andrassy-utról hirtelen bekanyarodott két század huszár. Vállukon karabély volt, a kard csörgött az oldalukon, a pihent szép lovak lármásan toporzékoltak, néha harsány vezényszavak hallatszottak. Mikor a tömeg szembekerült a katonákkal, csodálkozva kitágultak a szemek és egy pillanatra elnémult a nótázók ajka. De a huszárok tovább vonultak s a menet is folytatta útját, semmi sem történt. A császári hatalom megmutatta a kisujját a másik nagyhatalomnak, a népnek, aki erős, csontos öklét emelte a levegőbe: — ennyi volt az egész.

A népgyűlés alatt megcsappant az utcák forgalma, de két órákor, mikor az

Aréna-térről oszladozni kezdtek az emberek, hirtelen megteltek a járók. Gyalog és kocsin sok kíváncsi külföldi járta be az utcákat és versenyt fotografáltak a magyar amatőrökkel. Valami nagy, kemény zsidobárással volt tele a levegő egész nap és egész este és úgy éreztük, hogy az a nap, amely megállította huszonnégy órára a munkát, valami hatalmas eredményű munkát végzett.

Ma megreszkettek az osztályuralom régi lovagváráának összes ablakai és pántos, nehéz ajtajai. És megreszkettek a régi falak is, amelyeket a zsarnokság kemény köveiből építettek még régen, régen... a középkorban. A bennlakó vaspánzélós, keményszívű várurak elszorult szívvvel, baljóslatu érzelmeikkel konstatálták, hogy valami baj van, valami lecsapni készül, valami meglazult s valami nemsokára összedől. Alant óriási tömegek vonultak el, súlyos lépésektől reszkett a föld. Mi történt, mi történt odalenn? Semmi különös, csak az, hogy talpára állott a nép. És a lovagvár, amelyben a szűkeblűség, az elnyomás és a kizsákmányolás oly biztonságban érezte magát, megreszkett, mintha a könyörtelen halált látta volna meg.

Indulás

Kialakul a menet Kőbányától a Városligetig

Csudálatos reggel. Októberben ilyenre alig emlékezünk, tüzelt, süttött a nap, égette a vörös zászlókat s a fekete, ünnepi kalapokat. Gyűltek már fél nyolc óra előtt a kőbányaiak, zászlók alatt, vidám zenezővel, zöldruhás karnestrellel, dobbal, trombitákkal. Kőbányán a legfrissebbek, nagy csoportokban gyülekeznek és negyed kilenc felé igen serényen indulnak a város felé. Végig a Kőbányai-úton, a jutagári kizárt munkásokkal az élükön. Énekeltek, a zenekar lelkes nótákat fújt s a Kőbányai-ut néma kéményei meredten nézték az elvonulást. Egy gyárban sem dolgoztak, a kapuk bezárva, még a portások síneseinek odahaza.

A Kőbányai ut háromnegyed óra hosszat tartott. Negyed tíz volt már, amikor a menet, élén a magasra feszített, hosszú, fekete jelmondatokkal odaért a Tisza Kálmán-térre.

A nagy térség hasonlított egy nyári táborozóhelyhez. Egyesületi zászlókkal, apró zenekarokkal táboroztak a pékek, lakatosok s a felülnő, vörössapkás gázgyári munkások. A kőbányaiak megérkeztek, mire megmozdult az egész térség, a vezérek, akik főrendezői karszalagot viseltek, kocsira kaptak s a Kenyérmező-utcán négy lovasrendőr állt eléjük.

— Indulás! — mondták a vezetők s a tizenegyzet zenekar közül a legelső belekezdett egy nagyon friss indulóba. A menet befordult a Rákóczi-útra, lehettek vagy harmincezeren s a József-körút sarkán s a Nagydíófa-utcából új csapatok érkeztek. Az úton mindenféle fehér cédulákat osztottak: *Kérelem elvtársainkhoz*. felirattal. A felirat félve őrizte és óvta az elvtársakat, nehogy eszükbe jusszon felülni a provokálóknak, akik bizonyosan abban fognak mesterkedni, hogy bajt, zavart és verekedést rendezzenek.

„A legfontosabb tehát, hogy az egész felvonulás zavartalan legyen. A provokációkkal nem szabad törődni. Erre legyenek figyelemmel elvtársaink tüntetésünk eredményessége érdekében! Igy óvta a párt a tüntetőket, akik megértették a politikát és jókedvűen, minden rendzavarás nélkül vonultak végig a Kerepesi-úton, Váci-körúton, egész a nyugati pályaudvarig. Óriásira nőtt

ekkor már a tömeg. Többen lehettek ötvenezerrel s ha csak egy szót szölgtek, ha egy hangot adtak, ha éljeneztek, ha azt mondták: Éljen az általános, titkós választójog, rengett tőle a város, mely két oldalt, feldisznított házakban várta a nagyarányu menetet.

A nyugati pályaudvarnál érdekes vendégek várták a menetet. *Ezer soroksári asszony, akik gyalog jöttek* Budapestre, az újpestiek és a budaiak, akik a Batthyány-térről érkeztek. A nyugati pályaudvaron és a szemben lévő állomás épület udvarán két század katonát helyeztek el, az igazgatóság félt a tüntetéstől. De nem volt tüntetés. A méltóságos tömeg, mely ekkor már meghaladta a százezret, végignézett a komor állami épületeken, elhangzott egy-két abcug. De egyéb sem.

Újpest felől

Reggel félnyolc óra. A Külső-Váci-úton a Höcher és Szivattyú-gyár között lévő téren a Gömb- és Teve-utca sarkán gyülekeznek az V. és VI. kerületi famunkások, gépkezelők, kazánfűtők, gépgyári munkások, mintakészítők és az újpesti szabadszervezetek, akiknek csoportja még messze van. Külön táblák alatt lelkesen dalolnak a Váci-úti gyárak szervezett munkásai, nők és férfiak, piros kokárdákkal, piros sapkában, piros bluzban, piros nyakkendőben, a szociáldemokrata párt jelvényeivel. Rendezők intézkednek, biciklis küldöncök futkosnak, már alakul a menet elől a Nicholson, Vulkán, Höcher, Gazdasági, Slick, Valzer gyárak munkásai.

A tér sarkán egy földszintes ház a pártiroda, vörös drapériával van díszítve, az ablakokból piros zászlók lobognak. A gyárak előtt, ahol néhány munkással tartják fenn az üzemet, huszárok táboroznak, nehogy megtámadják a sztrájkőröket. Eriől szó sincs. Csudálatosan felgyelmezett tömeg ez, példás rendben várják az újpestieket, akik már érkeznek is, a távolból hangzik:

Nem kell nekünk grácia,
Éljen a szociáldemokrácia!

A másik oldalról jönnek a teherszállító és fuvaripari munkások, akik reggel hét órákor gyülekeztek a Főthy-ut 21. számú ház előtt és onnan vonultak ide.

Egetverő éljenzés. Harmincezer munkás harsogja:

— *Le az osztályparlamenttel! Éljen a néparlament!*

— Vesszenek a munkások elnyomói!

— Éljen az általános választójog!

A tömeg megindul. Elöl zászlók, táblák, biciklis küldöncök és a vezetők, vezényszavak, megperdülnek a dobok, harsog a muzsika és tovahömpölyög a beláthatatlan tömeg, példás rendben végig a Váci-úton. Végig az úton kíváncsiak tolongnak és mindenfelé rokonszenves tüntetés kísérte a szocialistákat. Az ablakokból kendőket lobogtattak, a tömeg éljenzett, így értek a nyugati pályaudvarig.

A menet innen volt egységes, impozáns, hozzáfoghatót még nem produkált egy párt sem Budapest utcáin. Az egyes gyülekező helyekről megindult csapatok itt találkoztak össze. A váci-utiak képezték az előcsapatot, míg a nyugati pályaudvarhoz értek, akkor fejlődött ott ki második kerületiek Batthyányi-térről elindult csoportjai. A legnagyobb tömeg a Tisza-Kálmán-téren gyülekezett volt, amelyben több mint harmincezer munkás vett részt. Ezek képezik a tüntetők zömét, mert utközben még öt csoport csatlakozott hozzájuk. Katonai pontossággal folyt le minden. Pontosan, a kitűzött időben érkeztek a találkozó helyére, úgy, hogy az egyik csapat, az előtte elvonulóhoz csatlakozott,

anélkül, hogy a menet egy pillanatra is megszakadt volna.

Az Andrassy-uton fejlődött ki a menet. A paloták redőnyei lebecsájtva, százezrek az utcán, a tüntetés háttérét a néma város adta. Az Aréna-uton volt a leglelkesebb a tömeg, mindenki a jövő dalait énekelte, miközben egymásután tömött sorokban elhelyezkedtek az Aréna mellett levő térségen.

A parlament

Ennek az ezertornyú goth palotának kell hát válaszolnia arra az üzenetre, amit feléje kiált a mai nap forradalmi némasága. De meghallja-e vajjon a büszke kupola százazrek vágyakozását? És ha meghallja, van-e lelkiismerete, van-e bátorsága ahhoz, hogy szíve szerint, hogy jog szerint, igazság szerint válaszoljon? A kételkedőknek nem kellett sokáig kételkedniök. Ott vonultak az utcákon a kékés harc nagyszerű hadioszlopai, még nem köszöntötte őket a liget őszi bágyadt-sága: benn, a törvényhozás házában már végigsüvített a hidegség zuzmarás szele, ami — ha voltak rügyezései a reménységeknek — fagyos lehelletével megölte a gyümölcsök csiráit. Bizony, így esett a parlamentben! Kegyetlen, szomorú, diszharmónikus volt a kezdet.

Elhozta a szocialisták küldöttsége a jogtalan milliók kérését. Szónokuk, Garbai Sándor, a statisztika rideg számaival bizonyította, hogy pusztul az ország, hangsúlyozta, hogy a magyar szociáldemokraták hazájukat nagynak, hatalmasnak, gazdagnak, függetlennek akarják látni és ezt a fejlődést akarják munkálni az általános titkos választójoggal. A Ház elnöke, *Justh Gyula*, átvette a kérvényt. És röviden válaszolt. Mégis többet mondott a kelleténél. Indulatossan szigorú volt a hangja, de végképp elhagyta a nyugalma, amikor *Bokányi* közbeszólt. Ebben a fagyos levegőben, mintha kísértetjárás neszelne, úgy hangzott az elnöki kijelentés, hogy ez a parlament osztályérdeket nem ismer. Eltávozott a szocialisták küldöttsége, fölkorbaesolt indulattal, gyűlölséggel. Mennek a küldöikhez. Százezrek kiáltják vissza vádjait a törvényhozás büszke palotájába...

Izgatott, ideges vitaközös támadt az elnöki fogadás után. Haragos nyüzsgés a folyosó. Jobb sarkán egy kis társaság, nekik *Andrassy* magyaráz az általános választójogról, amely — csodás jelenség! — mennél közelebb jön, annál inkább távolodik...

— A királynak nyugalomra van szüksége... — hallatszik *Andrassy* szava — és sokat köszönhetünk a trónörökösnek...

Ahogy aztán tömpán átszüremlik a hideg márványon a bazilika déli harangszava, megnyílik az ülés. Alig tartott öt percig, de torkára forrasztották a szót valakinek. Tán a kiegyezés árulásáról akart beszélni? Vagy az uralkodó házat akarta bírálni? Boldog isten, csak nem a trónörökös szerepét

akarta méltatni? Oh, nem. A választójog reformja dolgában óhajtott sürgősen interpellálni *Mezőfi Vilmos*. No, ez nem sürgős! Kijelentette a magyar országgyűlés képviselőháza és negyedgyakor már egymásután hajtottak el a törvényhozó urak a parlamentből. Bizony, jobb nekik a vakáció. Hasznosabb tán a munkájuk, ha pihennek...

A nép az országháza előtt

Azokon az utcákon, amelyek a parlament felé viszik máskor Budapest üzleti negyedének a forgalmát, ma napsütéses fehér alapon, fekete csoportok állodogáltak már kora reggel. A lebecsátott redőnyökkel beszegett utcákon, az egyszerűség ünneplő színébe, feketébe öltözött emberek haladnak a parlament felé. És a fekete alakokon, mint egy-egy vércsöpp, látszott a piros cédula, amelyet kabátján, kalapján ma mindenki viselt az utcán. Munkás, polgár, ur, a piros cédula, amely az általános választójogot életeti. Az *Andrassy-szobor* körül, a földművelésügyi miniszteriumnál, a kis kertekben megtömörültek az emberek, vártak, beszélgettek, lézengtek... És egyszerre a parlamentből, ahol már reggel félhat óta tanyáztak, hosszú rendőrsorok húzódtak ki. Szabályos, katonás sorok szeltek át minden irányban azt a nagy, szabályos teret az országház előtt, amelyre szinte nyáriasan tüzött a nap és amelynek sárga homokját olykor őszi szél sodorta fel. És a rendőröket egyre ontotta a tornyos palota; a parlament, amelytől jogokat vártak, rendőröket adott a népnek. Zugolódta is. Valaki fölkiáltott:

— Egészen Oroszország!

A rendőrök azonban nem törődtek az ilyen kevésbé hízog hasonlatokkal és tolták, tuszkolták hátra az embereket. A tisztek egyre küldik szét a csapatokat és a rendeletből, amiket adnak, kihallatszik ez a szó: „tiszttitani!”

Közben folyton érkeznek a kocsik képviselőkkel, gyalogosok is. Senkit sem öleneznek, senkit sem abeugolnak: nagyon kell vigyázni a rendre. *Batthyány Tivadar* érkezik és ahogy a kocsijába belefúj a dunai szellő, szürkésfekete szakálta, mint egy zászló lobog utána. *Wekerle* az *Andrassy-szobor* felől robog be háromnegyedtizenegykor a térre; a mellénye és a barkója vaskítóan fehér. Amint a kocsija végigmegy a téren, érdeklődve néz körül, nézi a rendőrmunkát, aztán eltűnik a miniszteri bejáratnál, a *Margit-hid* felé.

Közben folyik a tiszttítás. Egyszerre azonban izgatott incidens zavarja meg a munkát. A villanyosok szakadatlanul közlekedtek a parlamenti tér mellett és minden kocsit zugolódó kiáltások, szitkok fogadták. Egy öreg, öszbajuszu bácsi folyton kiáltotta:

— *Elője kellene feküdni, majd meglátjuk, merre-e végiggázolni rajtunk?*

És csakugyan, egyszer, amint föltűnik az egyik sárga ünneprontó, az öreg ember *odafekszik a sinekre*. Az utolsó pillanatban kapták el...

A nagy tér kiürült. Csak rendőröket lehet látni mindenütt, gyalogosokat a parlament előtt, lovasokat a miniszteriumnál. Lehet vagy háromszáz rendőr. A tömeg a mellékutcákban vár. Valahonnan messziről pedig a vonuló menet tömegmoraja hallatszik... És egyszerre kiáltások szólnak, éljenek. Gyors léptekkel jön vagy harminc ember. Ez a küldöttség. Elöl az izmos, barna *Garbai* és az apró *Bokányi*. Bemasiroznak a Házba és az egész nagy tér, mintha esupa izga-

tott várakozás volna. A körut felől a veszteglő menet dalfoszlányai röpködnek el a rendőrök feje fölött és ütődnek az országház falába...

A folyosón

Gyűlnek, gyülekeznek a honatyák s ahogy belépnek a hónapok óta nem látott falak közé, menten benn vannak a politika forgatagában. Arról, hogy ki hol nyaralt, hol pihent — mint valamikor régen — ma nem esik szó. Bajok tornyosulnak mindenfelől. Az utca a választói jogot követeli, Bécs a kiegyezés megszavazását, a vidéken a nemzetiségiek szorongatják a magyarságot, nem kicsi bajokról beszélhetne a képviselőház pénztári hivatala is; ahol már mindennapos vendég a végrehajtó.

Az új honatyák jól körülnéznek a Házban. *Papp Bélát*, aki a nagykárolyi kerületet védte ki a néppárttal szemben *Koloman Samu*, a szatmári követ kalauzolja és mutatja be az öregeknek. Nem éppen fiatal már *Papp* sem. Már kopaszodik. A mai parlament alig ismeri, pedig másodszor van már mandátuma. Akkor még ügyvéd volt, most az ügyései székét hagyta el a parlament kedvéért. Valaki indiszkréciót követ el és elárulja:

— *Polónyi* nevezte ki ügyésznek!

— *Azért unta is meg ilyen hamar az állását!* — mondja rá egy másik honatya és elvegyül a folyosó népe közé.

Papp Béla bemegy a pénztári helyiségbe, fölveszi a honoráriumát. Ahogy a keskeny lépcsőn végig megy, jól megtermett, de már öszülő fejű pap jön vele szembe. Új képviselő ő is, kevésbé szimpatikus mint *Papp Béla*, de aktuálisabb. *Lukácsiu Lászlót*, az új belényesi követet első teendői szintén a pénztár felé vitték. Barátai és elvtársai a nemzetiségiek egy pillanatra sem hagyják magukra.

A társaságban van *Vlad Aurél* is, a kabátjára feltűzte a nemzetközi szocialisták jelvényét. *A Jogot a népnek* feltűnik mindenkinek.

— Mindannyian szocialisták vagytok már? — kérdi egy alkotmánypárti honatya.

— Nem törődöm a többivel — feleli *Vlad* — én rendületlen híve vagyok az általános, titkos és egyenlő választói jognak.

Markos támadásra készül Interpellál Pikler miatt

A békeesség és szeretet embere *Markos Gyula* pap harcias kedvében van. Szakasztott olyan dühös, mint a utolsó üléseken volt. Akkor a nemzetiségiek, a horvátok és Bécs ellen hadakozott. Ma *Pikler Gyula* egyetemi tanár, a szociológus van a bögyében.

— Hatezer esztendő igazságot, a szeretet-et akarja ez az ember megdönteni — pattog *Kmety Károly* — s hozzá a katedrálról!

— És mit csináltál? — kérdi *Kmety Károly*, aki professzortársa *Piklernek* s bár nem vallja a nézeteit, jó barátságban van vele.

— Interpellációt jegyeztem be szombatira — feleli *Markos* — szörül-szóra a következőket: Interpelláció a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez *Pikler Gyula* egyetemi tanár tudományos elfajulása dolgában.

Majd meglátjuk, mit felel az interpellációra *Apponyi*. A folyosó egylegőre beérte azzal, hogy az egyetemi professzort bizo-

Legolcsóbb
hirdetési mód!

Nem kell a
kiadóhivatalba fáradni,
mert
minden dohánytőzsdében
kapható.

A NAP Apróhirdetési
A HIR levelezőlapja

A hirdetés a levelező-lap beérkezése napján jelenik meg.

ÉRVÉNYES
10 szóig.
Ára csak
20 fillér

nyos esetekben szintén el lehet mozdítani állásától. No, *Piklernek* nem kell ettől tartania, de nem lehetetlen, hogy akad, akinek tetszenék, ha az egyetemi professzort is központilag irányítanák, akárcsak a főispánokat.

Jönnék a szocialisták!

Nem kell mellékkormány

Az ülés csak délben lesz, de tizenegyre már minden ép-kézlab ember a Házban van. Az elnök tizenegy órára tüzte ki a szocialisták fogadását.

Lányi Mór, Ráth Endre, Halász Lajos, Farkasházy Zsigmond, Éber Antal, Lázár Pál kíváncsian várják, mi lesz az elnök válasza.

— Érdekes lesz mindenesetre — jegyzi meg *Lányi Mór* — de kielégítő nem lehet addig az elnök válasza, amíg a belügyminiszter nem nyilatkozik.

Kmetty Károlyt bántja, hogy a munkások hosszunapja miatt az egyetemet is bezárták:

— *Előadásra készültem, sőt naplót akartam olvasni!* — beszél mosolyogva.

Az elnöki fogadó teremből zugás hallatszik. A szocialisták porbe szálltak *Justh Gyulával*, akinek a válasza nem tetszett nekik.

Ugron Gábor künn a folyosón, kicsiny társaság előtt szitkozódik. A szocialistákat vette a nyelvére:

— Ez nem olyan kormány — harsogja, hogy *Andrássy Gyula* gróf is meghallja, a ki a folyosó másik végében diskurálgat — amely *mellékkormányt* tür meg maga mellett. *Ez nem olyan kormány...*

A szintén székely *Miksa Imre* dünnyög magában. Régen ismeri *Ugron Gábort*, jól ismeri. Vajjon mire gondolhatott?

Nagy népszerűség övezi *Keszits Antalt*, az óbudai képviselőt. A nyáron halála híre költötték s ma boldogan fogadta sok jó barátját, aki mind melegen szorította meg a kezét. Meg is fogadtatták vele, hogy vigyáz az egészségére s hamarosan szabadságot kér és elmegy a déli nap alá.

A munkásság küldöttsége a Ház elnökéhez

Katonai pontossággal, tizenegy órakor megjelent a Házban a szocialista-párt negyventagu küldöttsége. A Ház elnökéhez, *Justh Gyulához* jöttek, hogy átnyújtsák neki kérvényüket. Az összes szakmák képviselve voltak: fiatalabb és öregebb munkások járultak az elnök elé, valamennyi kabátján a szocialisták ismert jogtüje csillogott. Kalapjuk mellett piros cédulán ez a felírás: *Éljen az általános, titkos, egyenlő és községenként gyakorlandó választói jog!* Várták már a szocialistákat s mikor híre futott, hogy megjelentek, képviselők és újságírók az elnöki fogadóba siettek. A nagy terem, drága szőnyegeivel és finom butorzatával sohase látott még ennyi különféle embert egy csomóban. Gyorsan elhelyezkedtek. Az újságírók a hosszú asztal mellé, a függetlenségi képviselők az elnöki-szoba ajtaja mellett, a küldöttség tagjai félkörben, úgy, ahogy tudtak. Mögöttük álltak a nemzetiségi képviselők, kik párt-határozat alapján jöttek el. *Lukácsiu László*, *Belényes* új képviselője vezette őket: *Szucsú Jánost, Pop-Csicsó Istvánt, Norák Aurélt, Blahó Pált, Oncu Miklóst, Ivánka Milánt, Vlád Aurélt és Petróvics Istvánt*, az egy esztendei államfogházból épp most szabadult ki.

*

Nem kellett sokáig várni, kinyílt a nagy szárnyas ajtó s a terembe lépett *Justh Gyula*. Egész csomó képviselő kísérette. A következők: *Batthyány Tivadar* gróf, *Balogh Mihály*, *Bernáth Béla*, *Dobrovics Milán*, *Dobozsár Péter*, *Filipp János*, *Gál András*, *Hódervári Lehel*, *Heinrikffy Károly*, *Ivánka Imre*, *Justh János*, *Keszits Antal*, *Kmetty Károly*, *Lázár Zóárd*, *Leszkay Gyula*, *Mérey Lajos*, *Nagy György*, *Návay Lajos*, *Nemes Bertalan*, *Papp Béla*, *Polányi Dezső*, *Pogány Lajos*, *Simló József*, *Somogyi Aladár*, *Szentiványi Árpád*, *Várnay Imre*.

A szocialista küldöttség csoportjában állott

Sándor Pál, Benedek János és Pető Sándor. Egy pillanat és *Pető* bemutatja a küldöttség szónokát, *Garbai Sándort*. *Justh* hidegen bólint, nem fog kezét *Garbaival*, hanem várja, hogy beszéljen. A szónok, szép szál ember, erős vállu, intelligens arcu. Fekete szalon-ruhában van, papirlapokat tart a kezében. A beszédet, melynek olvasásába fog most.

Garbai Sándor beszéde

Szomorú statisztika

Több százezer ember letette ma a munkaszerszámot, — így kezdte *Garbai* — hogy dolgozó karjaik pihentetésével kifejezésre jutassák, hogy nekik sürgősen kielégítendő kívánságaik vannak. Hogy miért követelik ezt a jogot, az általános, egyenlő, titkos, községenként gyakorlandó választójogot, elmondja kérvényük. Előbb a statisztika szomorú adatait sorolja föl és hivatkozik a borzasztó lakásviszonyokra, a rettenetes lakbérzsorúrra. A lakásviszonyok eredményezik, hogy feltartóztatlanul pusztít a munkásság között a tüdővész, a rossz gazdasági helyzet pedig azt, hogy emberek százezrével vándorolnak ki az országból. Nemesak az alacsony munkabér által előállott nyomorúság és kulturálatlanság, hanem a törvényhozás mulasztásai is befolyásolják a közegészségügyet. Ilyen körülmények között a néptörvényhozás megalkotását a kultúra tekintetéből egy percig sem szabad késleltetni.

Üldözik a szocialistákat

A munkásság szorgalmasan tanul, hogy a haladás nélkülözhetetlen feltételeit megszerozze, szakegyletekbe tömörül, az államhatalom azonban e kulturahelyeket is becsukalja. Ebben az esztendőben háromszázötvennégy szakegyletet tettek fönkre Magyarországon. Ha megvalósítják az általános, titkos választójogot, a magyarországi szociáldemokrata párt beleilleszkedik a többi politikai pártok közé és bíráló és alkotó tényezője lesz a magyar törvényhozásnak.

Reális hazafiság

Áttér ezután a szónok a szocialisták hazafiságának jellemzésére. *Felforgatóknak és hazelleneseknek* neveznek beáinkat. Mi ezen a helyen — mondta *Garbai* — a rágalmak megállítására előbb ismertetői fogjuk a programunkban is gyökerező hazafiságunkat, amelyre az ország népe parlamenti tevékenységünk alkalmával számíthat. Mi, szociáldemokraták kijelentjük: hogy ennek az országnak, amelyben születünk és élünk, teljes politikai függetlenségét, az ipar- és kereskedelem fellendítését, az állami vállalkozások sürgős megvalósítását akarjuk, s intézményes alapon kívánjuk biztosítani és fejleszteni az ország népének megélhetését és haladását. Ezt a Magyarországot, amelyben a népparlament a reális hazafiság szellemétől áthatott szociális törvényeket és intézményeket alkot, amely törvények megalkotásában pártunk is közreműködhet, mi is meg fogjuk védelmezni lelkesedéssel minden ellenséggel szemben. Ez a mi hazafiságunk, amelyet meg fogunk tartani és ennek a hazafiságunk a követésére akarjuk megnyerni egész Magyarországot népét.

Főltre minden munkával

Hivatkozott ezután a szocialisták szónoká arra, hogy bár a kormány átmeneti idejét legfeljebb két évben szabták meg, most, amikor ez időből már tizenkilenc hónap eltelt, még csak pohárköszöntők hangzottak el. A törvényhozás pedig sorrendben kívül olyan törvényeket is alkotott, melyek a munkások leltetését előzzék és rájuk nézve sérelmesek. Végezetül átnyújtotta a kérvényt s arra kérte az elnököt, haddjon oda, hogy az ország népe és nyugalma érdekében minél hamarább tárgyalják le az általános, titkos választói jogról szóló törvényjavaslatot.

Justh válasza

Justh Gyula, a képviselőház elnöke erre a következő választ adta:

Tisztelt Uraim! A kérvényt átveszem és kötelességemmel a képviselőház elé fogom terjeszteni. Tekintettel mostani állásomra, nem lehet feladatomban, de talán nem is volna helyes, hogy azon érdekes felolvasás minden részletére kiterjedő választ adjak, amely éppen most hangzott el igen tisztelt szónokuk ajkáról. Mindössze egy tiltakozást kell kifejeznem, másfelől pedig egy kijelentésre kell szorítkoznom. Tiltakozásom az ellen irányul, mint hogyha ez a törvényhozás és ez a képviselőház nem teljesítene kötelességét. (Igaz! Ugy van!) Aki figyelemmel kíséri ennek a képviselőháznak működését és elfogulatlanul itél, osztályérdekek szem előtt tartása nélkül itél, (Igaz! Ugy van!) az be fogja ismerni, hogy ez a törvényhozás a nép

minden rétegének érdekét egyaránt szívén és lelkén viseli. (Felkiáltások: Igaz! Ugy van! Felkiáltások: Nem áll!)

Bokányi Dezső: Ez szépen hangzik, de nem igaz! (Zaj. Élénk mozgás a függetlenségi képviselők soraiban.)

Justh Gyula: Ezért tehát minden olyan támadást, amely a parlamentnek és különösen a képviselőháznak elfogultságát akarja itt feltüntetni és részrehajlatlanságát akarja kétségbevonni, a leghatározottabban vissza kell, hogy utasítsak. (Élénk helyeslés. Felkiáltások a szocialisták részéről: Mégis ugy van! A tények bizonyítanak.) Ha nem méltóztatnak meghallgatni, akkor távoznunk fogok. Én közbeszólásokra nem fogok reflektálni, ez nem feladatomban.

Bokányi Dezső: Ne szekundáljanak a képviselő urak sem!

Somogyi Aladár: Nem Bokányitól kérvény arra engedelmet.

Justh Gyula: Kérem, ne lessék közbeszólani.

Garbai Sándor (Somogyi Aladár felé): Nem Vajdával van most dolga.

Justh Gyula: Ami pedig kijelentésemről illeti, amely kapcsolatos az önök által most benyújtott kérvénnyel, erős meggyőződésemet kell hangoztatnom a tekintetben, hogy a mostani kormány, a képviselőház és a törvényhozás minden külső befolyásolás és megfélemlítési törekvés nélkül is meg fogja találni azt a helyes utat, amely azt a nagy kérdést, amelyet szónokuk itt fejtegetett, a haza közmegegyezésére fogja megoldani. (Igaz! Ugy van!) Ismételtén, tisztelt uraim, hogy kérvényüket, amelyet átvettem, a képviselőház elé fogom terjeszteni. (Élénk helyeslés és éljenzés a képviselők soraiban.)

Justh Gyula, kissé sápadt arccal, izgatottan a szóváltástól, meghajolt és otthagya a munkáscsapat. Se *Garbaival*, se mással nem szorított kezet. Hidegen végzett velük. A jelvényes, piros bokrártás küldöttek pedig esüdesen eltávoztak.

Keresztény-szocialisták küldöttsége

Nemsokára a szociáldemokrata munkásküldöttség távozása után nyolcragu küldöttség jött az elnökhöz, a keresztény-szocialisták emberei. *Markos Gyula* képviselő bemutatja szónokukat, *Schödlly Gyulát*, ki röviden üdvözölte az elnököt:

— Kevesen jelentünk meg Nagyméltóságod előtt — mondta — de reméljük, hogy kicsiny csapatunk megszaporodik és kicsiny mustármagból nagy fává nővi ki magát. Mi nem a haza ellen küzdünk, hanem a haza polgáraival együtt a haza üdvéért. Nem küzdünk semmiféle erőszakkal, hanem a meggyőződés fegyverével akarjuk visszahódítani munkástejtőreinket és akarjuk megmutatni a haza polgárainak, hogy tudunk dolgozni és küzdeni úgy, hogy a hazaszeretettel ellenkezésbe ne jussunk. Elveink: Istenért, az igazságért, a szabadságért és a jogért. Reméljük, hogy ezt ki is tudjuk vinni.

Justh Gyula igen kedvesen, tüntető barátságossággal fogadta a kis deputációt. Így szólt hozzájuk:

— Tisztelt Uraim! Nagyon köszönöm, hogy bizalommal fordultak a képviselőházhoz, legyenek meggyőződve, hogy bizalmukban nem is fognak csalódni, mert ez a képviselőház nem osztályérdekeket szolgál. Ez a képviselőház maga elé tüzte igen helyesen azt, hogy a nép minden rétegének, minden osztályának vallás-, felekezet- és nemzetiségi különbség nélkül a javára munkálkodjék. (Élénk helyeslés.) Ha ilyen irányban bizalommal és kérelemmel fordulnak a képviselőházhoz, ismétlem, nem fognak ebben a bizalomban csalódni. Nagyon köszönöm, hogy bizalommal jelentek meg előttem és kijelentem, hogy kérvényüket a képviselőház elé terjesztem. Isten éltesse önöket. (Lelkes éljenzés.)

Az elnök melegen kezet szorított a küldöttség minden egyes tagjával, pár szót váltott velük s aztán elbucszott. Csak akkor derült ki, hogy a keresztény-szocialisták vezetője nem is munkásember. *Schödlly* a Lipót-körút-ik számú házban lakik, ahol dohányüzsdéje van.

Rossz fogadtatás

Vagy félóráig volt odabenn a küldöttség. Megjelentek csakhamar a kapuban, kipirult arccal, vitatkozva, gesztikulálva. A pompás ruhába öltözött postás, nem titkolt megvetéssel nézett le rájuk. Munkatársunk megkérdezte *Garbai*, mi volt az eredmény.

— Justh valósággal kegyetlenül bánt ve-
lünk. Most már lesz, ami lesz!

Valamennyien izgatottak. Mert ilyen nyílt visszautasításra nem számítottak. Csakhamar azonban megnyugodnak és kezdik a fogadtatás részleteit megbeszélni. Aztán odaálltak a fotografus-gép elé az illusztrált lapok számára és azal gyorsan távozott a küldöttség erről a helyről, ahol olyan kevéssé szívesen fogadták őket. A köruton állt és várt a menet, ameddig csak a szem ellátott és hangos éljenzés gördült végig a sorokon, ahogy a küldöttség elhaladt mellettük.

Az első ülés

Együtt a tisztelt Ház. Vakáció után édes a pihenés, ők mégis az alkotás vágyával jöttek vissza. Megcsinálják, biztosan meg hozzák — a kiegyezést. Merő véletlen, a többségnek jelentéktelen is, hogy ma már izgatja a lelkeket. A karzat vendégei, akik sziszifuszi törtetéssel hozzájutottak valahogy egy jegyhez, naivok nagyrészt s azt hiszik, ma eldől a választójog, ami künt csatarendbe állította a dolgos milliokat. Kis türelmet, hölgyek és urak, ma még másról van szó.

— Éljen! Éljen! — hangzik a függetlenségi oldalon. Azonban ez se a választójognak szól. *Kossuth* Ferencet üdvözlük, amint belép a terembe. Csak *Kossuth* Ferencet? Avagy tán a kiegyezést is?

Justh már fenn ül az elnöki széken, mellette *Darányi* Ferenc, *Ráth* Endre és *Várady* Károly. Az elnök a gondviselés kegyelmét kéri a törvényhozás működésére. (Igaz van, kegyelemből használhatnak jókora adagot az urak!)

— *Mezőfi* Vilmos képviselő ur — jelenti az elnök — sürgős interpellációt jelentett be az általános titkos választójog dolgaiban!

Egy-egy bombát higgadtan nyugtáz a francia kamara, mint a pesti diéta ezt a bejelentést. Mint akinek az elevenébe vágnak, fölszisszen a t. Ház. Aztán zuga morajlik az egész sokadalom. Nagy a veszedelem, ilyenkor leomlanak a választófalak.

— *Abzug!*

— *Nem neki való théma!*

— *Hallgasson!*

— *Le vele!* — hangzik itt is, ott is.

Csönget az elnök s folytatja a bejelentését.

— A hárszabályok kétszáznegyedik szakasza alapján — jelentette be — *Mezőfi* képviselő ur sürgős interpellációját, én ugyan-e szakasz alapján, mivel a sürgösséget nem láttam fennforogni, *kérelmét megtagadtam* . . .

Ez már tetszik a Háznak.

— A kétszáznegyedik szakasz alapján — folytatja tovább *Justh* — a képviselő ur a tisztelt ház döntését kéri most már, hogy megteheti-e interpellációját.

Az appelláció sora eldőlt még a szavazás előtt. A horvátok kimentek, s fölállottak *Mezőfi* kérésének pártolására a nemzetiségiek, meg két demokrata. (Vázsonyi nem volt jelen, *Bródy* Ernő nem szavazhat, — nászuton van . . .) Szóval a többségnek *nem sürgős* a választójog.

Ezen is átestek. Mire fölemelkedett helyéről *Wekerle* és bejelentette, hogy holnap lesz csak a nagy nap igazán: akkor adja át a *király kegyelmes leiratát*, amely bezárja az első ülészakot s megnyitja a másodikat. Hála isten! Történik pedig a nevezetes aktus holnap déli tizenkét órakor. Ezt tudtul adván az elnök a képviselő uraknak, az első ülés véget ért.

A képviselőház ülése

1907. október tizedikén

Justh Gyula elnök (pontban tizenkét órakor): Az ülést megnyitom. Midőn lelkem egész melegével üdvözlöm a nyári szünet után a tisztelt Ház egybegyült tagjait, azon óhajomásnak adok kifejezést, adja az egek ura, hogy a Ház a reá váró fontos és nagyjelentőségű feladatokat jól és a haza javára oldja meg. (Éljenzés.) Be kell jelentenem, hogy *Mezőfi* Vilmos képviselő ur az általános választói jogról szóló törvény benyújtása tárgyában sürgős interpelláció előterjesztésére kért tőlem engedélyt. (Nagy zaj.)

Felkiáltások: *Abzug! Ki vele!*

— Ne tolakodjék!

— Nem *Mezőfi* csinálja meg az általános választói jogot!

Elnök: Én nem láttam a sürgösséget fennforogni s így a sürgős interpelláció előterjesztésére az engedélyt nem adtam meg.

Felkiáltások:

— Helyes!

— Nem adjuk meg!

— Éljen az elnök.

Elnök: Kérem a tisztelt Házat, megadja-e az engedélyt *Mezőfi* Vilmos képviselő urnak arra, hogy a sürgős interpellációt előterjeszthesse?

(Nagy zaj. A horvátok kivonulnak. A nemzetiségiek, a demokraták, *Dobroszláv* Péter függetlenségi és *Sándor Pál* pártönkivüli az engedély megadása mellett szavaznak. A többség ellene szavaz.)

Felkiáltások: *Éljen! Nem adjuk meg az engedélyt!*

— Nem hagyjuk magunkat terrorizálni!

Batthyány Tivadar gróf (a padot verdesve): Türetlen ez a terrorizmus.

Elnök: A Ház többsége az interpelláció előterjesztésére az engedélyt nem adja meg.

Következik a legközelebbi ülés idejének és napirendjének megállapítása.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Miután az országgyűlés első ülészakát véget ért, a kormány előterjesztést kíván tenni az első ülészakának berekesztése után a második ülészak megkezdése iránt. Az erre vonatkozó királyi kézirat már a kormány birtokában van és minthogy ezt holnap kívánja a Ház elé terjeszteni, javasolja, hogy a Ház legközelebbi ülése holnap legyen. (Helyeslés.)

Elnök: A Ház legközelebbi ülése e szerint holnap, október tizenegyedikén délben tizenkét órakor lesz. Napirendjére kitézetett az első ülészak berekesztéséről szóló királyi kézirat felolvasása.

Ezzel az ülés véget ért.

A liget hajnaltól délig

A Városligetet a mai csoszép őszi reggelen úgy láttuk, mint egy történelmi esemény színterét; még mély csöndesség honolt, a szociáldemokraták hadserege a város tulsó végén most gyülekezett. A *Stefánia*-uton már feltűntek a vöröskardás biciklis utrendezők, nagy tömegben özönlött a kíváncsi nép, kocsik robogtak, a tavon piros zászlós csolnakok siklottak tova. A vurstli kihalt. A mutatványos bódék némák. A szinkör-vendéglőben ülnek néhányan, az asztalokon táblák: *Szolgáld ki magad!* Ez az egyetlen korcsma talán, ahol ma ételt kapni. Kisüt a nap, ragyog az ut, meleg van, az idő a szocialisták pártján van. Az *Aréna*-téren, ahol a gyűlést tartják, már nagyon sokan vannak. A Szinkör előtt a rendőrség ezüstgalléros tisztetek bekelve elegáns uriaszonyok színes csoportjába. Az óriási térség nem lesz elég a munkások ezreinek befogadására, — ezt mondják, akik künn voltak a gyülekezési helyeken.

Tizenegy óra. Az *Aréna*-ut gyalogjáróján tömött sorokban áll a nép. A várakozás izgalma tetőpontra hágott. Messziről, az *Andrássy*-ut felől tompa harsogás, dobpergés hangzik.

— *Jönnék! Jönnék!*

Már a távolból kibontakozik a menet képe. Befordulnak a liget felé. Elöl három lovasrendőr, aztán széles piros lobogó, két rudra erősített fehér vászon és beláthatatlan tömeg, a muzika egyre erősebben dübörög, a forradalom dalát éneklük ezek és ezek, megdöbbenő, féltelmes ez a kép, amint feltartóztatlanul jön-

nek előre, úgy tetszik, a daloló népet ágyuk és szuronyok sem akasztanák meg utjában. Mind tisztább a kép. Már kivehetők a piros sapkás gázgyári munkások, a kőművesek és fuvarosok. Ahogy a szinkör előtt befordulnak, tombolva, lázongva harsog a *Marseillaise*, rekedt hangon kiáltják:

— Éljen a nemzetközi forradalmi szocializmus!

— Éljenek a hazátlan bitangok!

— Éljen az általános, titkos, egyenlő választójog!

— *Adjátok meg a választójogot és hazafiak leszünk!*

— *Le a munkások elnyomóival! Pusztuljanak!*

És nincs vége a menetnek. Dél van és még mindig az elején tartunk. A legelején. A nyomdászok gyönyörű impozáns csoportja után kis házag támadt. Egy hatalmas fekete ember minden lármát tulharsogó hangon bömböli:

— Elvtársak! Ez nem a fák és a madarak napja, ez az emberek napja! Igaza volt.

Éheznek a tömeg

Álló tíz óra hosszat volt talpon a tömeg. reggel hat órától délutáni négyig, még tovább is. Ezt a nagy időt, ugyszólván étlen-szomjan töltötte a hatalmas gyülekezet. Forrón tüzőtt le a nap, tolongás volt, láz és izgalom és az egész tüntetést üres gyomorral lelkesedte végig a nép.

Nagyon rosszul állt ki az *Aréna* előtt az élelmezés dolga. Jobbra néhány ligeti bódé áll, sós-kiflit, cukrot és limonádét árulnak bennök rendszeren. Mást ma sem lehetett kapni. De délelőtt tizenegy órára mindent szétkapkodott a nép. Üresen álltak az üvegekből való cukor-tartók, megvetették az összes, régi, megszáradt piskótákat, az összeállott jeges-pasztillákat, a lisztes csokoládét, és boldog volt, aki egy pohár zöld, vagy vörös citromos-léhez jutott.

Csokoládé volt a legtöbb, ma ezen élt a nép. Vagy tíz kofa járta be a teret és mind csokoládét árult:

— Két darab három krajcár, három öt krajcár!

És erősen vették. Azután néhány kofa mézeskalácsot árult:

— Valódi Kugler, — krajcár darabja!

Néhány kocsin almát árultak, krajcárért darabját, meg füget, spriccert. Eféleket árultak. Komoly ételeket, hust vagy kenyeret, nyoma se volt ilyesminek. És egyre gyűlt a tömeg. Tizenkét órakor még a fele sem volt a népgyűlés helyén. Az uton néhány virsli-árus kitűnő üzletet csinált, de egy-kettőre valósággal kifosztották őket és mire a többiek kerültek volna sorra, legföljebb a forró vizet adhatták volna el.

Éhezett a tömeg. Amerre eljöttek, péküzlet, fűszerbolt, korcsma, mind zárva volt, de azért tikkadtan is énekeltek, éljenzett és abugolt a tömeg. Nyugodtak voltak, tréfálkoztak is. Az emeletekre, ahonnan bámulták a menetet, fölkiáltották:

— *Adjatok jogot — kaptok kosztot!*

Erre derűtség támadt és masirozott, özönlött, ömlött tovább a tömeg. Akik a téren voltak, meghallgattak egy-két beszédet, azután félrevonultak valamelyik fa alá, s ott lehevertek. Voltak sokan, akik családostul mentek ki és akadt közöttük, aki élelmes volt és hazulról papirban, zsebben, kezikosárban élelmet vitt ki. Ott azután falatoztak, előkerültek a savanyu-vizes üvegek, amiben bor volt, a férfiak ingujra vetkőztek, az asszonyok leterítették a szoknyájukat és kétféle muzsika is volt: több munkás-dalárda, amely a *Marseillaise*t énekelte és a cigány, aki lelkesen húzta: *Hazafiak leszünk, nem hazátlan bitangok* . . .

Félkettő tájt szünetelt egyideig a fölvonulás, már azt lehetett hinni, többen nem is jönnek. De tíz perccel utóbb újból megindult az áradat: a menetben fölfedezték, hogy a mellék-utcákban néhány szatócs-üzlet, kis korcsma, kávéház nyitva van, s azokat megrohanták. Nem támadó szándékkal folyt az ostrom, inkább boldog volt mindenki, aki hozzájutott valami kis harapni-

valóhoz. Ez okozta a késedelmet. Még két órákor is százzámra jöttek a munkások, ácsok, pincérek, szabók, kőművesek, állványozók, kávéfőzők, könyvkötők, kárposok, cseh-munkások, csupa nagy és tekintélyes szervezet. Negyed három lehetett, amikor elakadt és véget ért a fölvonulás. Nyüzsgött a térség. Százezer ember feketélt a négy tribün körül. Csupa jelvényes ember, némelyiknek piros sapkája is volt, — ami nálunk új dolog, — s a kalapja mellett majd mindenkinek volt árvalányhaja, amelyet — ugyancsak először — vörös színre festettek. Néhány percig csönd volt. Akkor egyetlen, óriási, roppant rivalgásban tört ki a tömeg. A nap szikrázó tüze alatt, a szabad térségen, forrongva, kifáradtan, lökdösődve éltette a nép az általános, titkos, községenként való választói jogot.

És egyszerre, amikor az utvonalon nem jött senki, megjelentek a huszárok. Nagyon sokan voltak, lehetek vagy négyszázan. Keményen ülték meg a lovat, se jobbra, se balra nem néztek. Egy kapitány vezette őket, a kardjuk a hüvelyükben volt. A karabélyuk a lovak ügésére föl-alá hullámozt. Az Andrásy-ut felől jöttek, s az Aréna előtt megálltak. Csak egy-két percig álltak, de a téren leirhatatlan rémületet, valóságos pánikot keltettek. Néhány százan elkezdtek rohanni. Az egyik csoport a huszárok felé, mások az ellenkező irányban, ezek menekültek. Az egész tömeg ordított. Egyes szavukat nem lehetett kivenni, együtt az egész olyasmi volt, mint egy nagy, kegyetlen jajgatás, vagy átok. Az ut szélén sorfal vette körül a huszárokat. Az asszonyok sikoltottak, néhány öreg ember sirt. Öklök emelkedtek. Ha itt egy megalomdult suhanc elhajít egy követ és véletlenül eltalálja az egyik huszárt, vér folyik. A huszárokat nem bántották. Nem is őket átkozták. Hanem ilyen kiáltások hangzottak:

— *Le a kormányval!*

— *Igy akarják provokálni a népet!*

— *Alávalóság!*

A kapitány vezényelt, — jobbra kanyarodj! Tehát nem a gyűlésnek, az ellenkező oldalnak vágott neki a huszár-csapat. Ott egy mellékútban ütöttek tanyát. Vártak. Szerencsére, közbelépniök nem kellett.

A népgyűlés

Talpalatnyi szabad hely is alig volt már az Aréna mellett levő óriási térségen tizenegy óra felé. Tömött sorokban jöttek még az emberek, de a vezetőség nem akarta megvárni a menetek végét s megkezdte a nagygyűlést. Utólag derült ki, hogy erre nagy szükség is volt. Az összeszorult tömegben ugyanis fölbomlott a rend, életveszélyes tolongás keletkezett. Röviden beszélt minden szónok és aztán fölözslásra szólította föl a munkásokat, akik meglepő gyorsasággal engedelmessé váltak. Félegykor üresedni kezdett a tér s kettőre újra megtelt újabb tömeggel. Erre újabb szónoklások következtek. Ma tehát tulajdonképpen két nagygyűlést rendeztek egymásután.

Hányan és kik vettek részt?

Bizonyára érdekes kérdés, hogy a demonstráción hányan és kik vettek részt? A válaszadásra van egy hiteles alap, amelynek segítségével fölvilágosíthat adhatunk. Tudjuk ugyanis, hogy Budapesten hány szervezet van s mennyi a tagok száma. Ma pedig *A Hír* tudósítói valamennyi szervezet vezetőitől megkérdezték, hogy a mögöttük haladó csoportban mennyien vannak s ezt a saját számításukkal is összevetették. Eszerint — mindent egybevéve — *kilencven ezer szervezett munkás volt jelen*. Már most számításba kell venni a többi, nem szervezett munkást, az érdeklődő lakosságereit s így — tizennyolc helyről kapott információink egyeztetésével — *körülbelül száznegyven ezer ember fordult meg a Városligeti Nyári Színház mellett*. A nyolcvan jelenvolt szervezet pontos névsora pedig ez:

1. Légzszerfejlesztők és lámpagyújtók. 2. Asztalosok és famunkások. 3. A váci-uti gyárak munkásai. (Minden gyár munkásai külön piros jelző-táblákkal, azonkívül feliratos táblák.) 4. Gépké-

zelők és kazánfűtők. 5. Színházi és látványosági munkások. 6. Földmunkások; diákok. 7. Női munkások. („Választói jogot a nőknek” feliratu táblával). 8. Molnárok, malommunkások. 9. Budafoki munkások. 10. Albertfalvai munkások. 11. V. és VI. kerületi famunkások. 12. Mintakészítők. 13. V–VI. kerületi ifjú munkások; ujepesti és kültermi munkások. 14. Teher szállítók. (Árvalányhajas kalappal). 15. Kocsisok. 16. Budai munkások. 17. Ujepesti munkások a kizárt jutagári munkásokkal. (Jogot a népek, hogy hazája legyen; Ujepest „Jogtalan munkássága” feliratu táblákkal). 18. Rákospalotai munkások. 19. Ujepesti szabadgondolkodó polgárok. 20. Óbudai munkások. 21. Kefekötők. 22. Kádárok. 23. VII. vas- és fémmunkások. 24. Ujságárusok és lapkihordók. 25. Esztergályosok. 26. Szervezett faeszttergályosok. 27. Nyomdászok. 28. Könyvkötők. 29. Mészáros hentessegédek. („Le az osztályparlamenttel” feliratu táblákkal). 30. Kárposok. „Eljen a nép-párt” feliratu táblákkal. 31. Cipőfelsőrésszkészítők. 32. Vas- és rézeszttergályosok. 33. Máv. gépgyárainak munkásai. 34. Reszelővágók. 35. Kovácsok. 36. Kőverők. 37. Kőbányai munkások. 38. Kispesti munkások. 39. Üvegesek. 40. Fehérneműtisztítók. 41. Borbélyok. 42. Cementmunkások. 43. Lakatosok. 44. Szücsök és sapkások. 45. Fényképezők. 46. Paszományosok. 47. Szobrászok. 48. Vas- és ércöntők. 49. Román munkások. 50. IX. kerületi légszerfejlesztők. 51. Soroksári munkások. 52. Szappanosok. 53. Kocsigyártók. 54. Vegyészeti munkások. 55. Erzsébetfalvai munkások. 56. Szabómunkások. 57. Szabó kisiparosok. 58. Női szabómunkások és nők. 59. Bádogosok és szerelők. 60. Cipészek. 61. Menyezet és fehérmunkások. 62. Rézművesek. 63. Vas- és rézbutormunkások. 64. Kalaposok. 65. Villanyszerelők. 66. Butorcsmagolók. 67. Élelmezési munkások. 68. Kávésegédek. 69. Kávéfőzők. 70. Éttermi segédek. 71. Aranyművesek. 72. Kereskedelmi alkalmazottak. 73. Kereskedelmi segédmunkások. 74. Magántisztviselők. 75. Kőművesek. 76. Ácsok. 77. Állványozók. 78. Kályhások. 79. Festőmunkások. 80. Grafikai munkások.

Szónoklás a teherkocsiról

Miután az ácsok nem dolgoztak, emelvényeket nem csináltak s a szónokok négy közönséges áruszállító kocsirol mondták el beszédeiket. A nagy szekerek bakján hosszú rudra feltűzött számok tájékoztatták a munkásokat, hogy merre vonuljanak és hol állapodjanak meg.

Pontosan megállapították, hogy az egyes szervezetek tagjai melyik „emelvény” szónokát hallgassák meg.

I.

Az első számú kocsitribün elé, amelyen *Garbai Sándor* beszélt, a következők csoportosultak: A Váci-uton, a Höcker- és szivattyu-gyár között levő téren, a Főthiuton gyülekeztek, továbbá az összes I. II. és III. kerületi, az ujepesti, albertfalvi, ercsi- és budafoki munkások.

A kávéfőzők dalosköre itt egy forradalmi dalt adott elő, aztán elnököt, jegyzőt választottak, majd Garbai lépett a stráfkocsi szélére s a következőket mondotta:

— Az ország népe megmutatta, hogy a történelmet ezentul nem az uralkodó osztályok csinálják, hanem a dolgozó népmilliók. Ma átadtuk üzenetünket az osztályparlamentnek, amely fogcsikorgatva hallgatta végig azt. Nem kérés volt, hanem ultimátum. Megmutatjuk, hogy Magyarország nem lesz mindig a Justh Gyulaké, hanem a népé. Nem engedjük meg, hogy az általános titkos választójogot elsikaszszák. Ez az *utolsó békes tüntetés*. Arra kérem csak önöket, hogy szükség esetén elgyenek ismét ott, ahová hívjuk és segítsék győzelemre az ügyünket.

Beszélt aztán még *Schönherr József* a fővárosi pincérek nevében s *Tarcai Lajos* a kávéfőzők képviselőjében.

II.

A második számú tribünön beszélt a munkásság legnépszerűbb szónoka, *Bokányi Dezső*, akit a Tisza Kálmán- és Szent László-téren összegyűlt s onnan érkezett munkások hallgattak. Bokányi már a Házban történekről is beszámolt.

— A képviselőház elnöke — mondta — kijelentette ma deputációnk előtt, hogy a választói jogot meg fogják csinálni. De nem akart, vagy nem mert arról nyilatkozni: hogyan lesz meg, mert ő nem enged semmiféle alulról jövő nyomásnak. De viszont azt látjuk, hogy szépen enged a felülről jövő nyomásnak. Az olyan parlamentet, amely egyiknek se

enged, tisztelni tudom, de az olyan népképviselő, amely behódolt fölfelé a kiálynak, engedni tartoznék az alulról megnyilatkozó követelésnek is. A nép véres harca teremtette meg a parlamentarizmust, a népet respektálni kellene. Ha nem teszik, majd kényszerítjük rá őket. A választójog tulajdonképp polgári jog s elsősorban a polgárság fogja használni, de nekünk fegyverül szolgál arra, hogy az egész nép számára kulturát, jólétet tűrhető állapotokat teremtsünk.

A beszédet kétszer félbeszakította a kiküldött rendőrtisztviselő, amikor Bokányi a királyról beszélt. Izgalmas percek következtek, a tömeg sértő közbekiáltásokat hangoztatott, de a gyűlés feloszlására nem került a sor.

Óriási tetszéssel fogadták Bokányi szónoklatát, amelyet a többi tribünön még háromszor kellett megismételnie. Mindenütt kapott egy-két rendreutasítást.

III.

Klárk Ferenc beszélt a harmadik tribünről, amelynél a Garay- és Ferenc-térről jövő tömeg foglalt állást.

— A miniszterek — ugymond — folyton alkotmánybiztosítókként szaladgálnak Bécsbe, ahol füttyölnek rájuk. Pedig hát az általános választójog az igazi alkotmánybiztosító. Fölvonom a munkásnépet, hogy mai gyönyörű, méltóságos s mégis félelmes viselkedéséhez maradjon hű és jöjjön el akkor is, ha majd sokkal erősebb, sujtóbb eszközökkel kell harcolni.

IV.

A legnagyobb beszéd közvetlenül az Aréna mellett hangzott el, ahol legtöbben helyezkedtek el. Itt voltak az Almásy- és az István-téren összegyűlt ezrek, a szocialista diákok, a nőmunkások nagy része stb.

Az ország minden részéről s a külföldről érkezett táviratok felolvasása után *Weltner Jakab* lépett elő s a következőket mondta:

— A mai nap kellett ahhoz, hogy a rágalmak véget érjenek. Ime, az összes munkások, a kik nem is tagjai a szocialista szervezeteknek, követelik a választói jogot. A szélhámos hazafias munkás-szövetség tagjai, akik betek óta nagy reklámmal ordítottak, ma sehol sincsenek. Gyávák, pedig nem kell félniök. A tüntetés elejétől fogva békés. Semmiféle nagyobb akadály, amely a közre nézve káros volna, nem mutatkozik. De ha követelésünknek ezután sem engednek, meg tudjuk mutatni, hogy az egész gazdasági életet is megbéníthatjuk és fájóbb sebeket is tudunk ütni. Ma dokumentáltuk, hogy itt a nép megérett a választójogra. Ez a választójog jelenti az ő uralmuk végét, a szédélgés megszűnését. Kibérelt polgári lapok irkálták, hogy nyitott kapukat döngöttek, megadják a választójogot s fölösleges a demonstráció. Ismerjük a nyitott kapukat. Az egész koalíció másfél éves uralma alatt csak egyre távolodott a választójogtól. Legfőlebb a király urhoz . . .

Itt *Naszády* rendőrkapitány, aki szintén a stráfkocsin volt, egy asztal mellett ülve, közbeszólt:

— A király személyét ne tessék belevonni a szónoklatba.

— Jó, jó, nem bántjuk a király urat! — mondták alulról.

Weltner aztán így folytatta:

— Ez a sokaság biztos benne, hogy a választójog meglesz s a népparlament álma is hamar megvalósul. Elpusztul a mai . . . (Közbekiáltások: *Gaszág! Pokolba vele!*) A koalíció ellenére is meglesz. *Andrássy* azt mondta, hogy a javaslat legkésőbb januárban a Ház asztalára kerül. A munkásság ezt tudomásul veszi, de — szokás szerint — nem hiszi el. S mégsem aggódik ereje tudatában. Meglesz a választójog, ha király, kormány, ördög és pokol nem akarja is.

A kiküldött rendőrtisztviselő ismét megszólalt:

— Nem türom az ilyen aposztrofálást. Feloszlatom a gyűlést, ha így folytatja.

— Már késő! — felelt *Weltner*, — a beszédet már befejeztem.

Az elnök, *Horovitz Gábor*, jelentette ki még, hogy a munkások csöndben oszoljanak szét, ne hogy a rendőrök, huszárok és tüzérek okot találjanak az ismert brutalitásokra.

Ujra kezdik

Féltető elmult már s az Aréna-utról még mindig özönlött a térre a munkások csapata. Akkor jöttek a kőművesek, kávéfőzők, pincérek, ácsok, festők, élelmiszer-munkások, a cseh és román munkások, aztán még vagy tizenhat szervezet tagjai.

— Helyet az új menetnek! — kiáltották a rendezők s az elvtársak közül azok, akik a beszédek már hallották, rendben távoztak.

A megismételt népgyűlés csak félnegy óra tájban végződött. Programja s egész lefolyása ugyanaz volt, ami az első.

Vége

Három óra tájban lassan és alig észrevehetőleg, akár a hóolvadás egy márciusi napon, a tribünök körül összesereglett komor, fekete munkás hadtestek elkezdtek gyérülni, a szakmák vörösszallagos vezérei begöngyölték a zászlóikat és az emberek, tízéves-huszával eszdesen, fáradtan, izzadtan és porosan bandukoltak be a város felé. A vörös tribünökön már berekedtek Bokányi, Garbai, Weltner és a segédvezérek, akik déltől kezdve a kánikulai hőségben szorgalmasan lelkesítették az izzadó proletárokat. Kimerülten, félholtra szónokolva állottak a tribünökön, amelyek körül még mindig ezer meg ezer elvtárs állott, akik az imént jutottak csak el a ligetbe.

Félnegyre már alaposan megritkultak a munkásokoszlopok, a fáradt, agyongyalogolt emberek hazafelé igyekeztek, ebédelni, de ezren meg ezren a ligetben maradtak, ahol az élelmes vállalkozók rengeteg apró lacikonyhát állítottak föl, amelyekben pár krajeárért jól élhettek az emberek.

Mint egy hadsereg sebesültjei számszámra feküdtek a földön, a gyér fűvön emberek, aszszonyok, lustán, mozdulatlanul, köztük összefogódzva, kipirult arccal sétálgattak a fiatalok, ifjúmunkások és munkáslányok, a fák közt, a meleg napfényben énekelve, olyanok voltak, mint egy vidám majális ifjusága, csak a dalaik azok voltak szomorúak, komorak a fiataloknak:

ÁLTALÁNOS TITKOS
VÁLASZTÓI JOGOT ADJATOK,
S HAZAFIAK LESZÜNK,
NEM HAZÁTLAN BITANGOK...

Vagy ime itt egy mély, megindító panasz:
HA ITT A BÜVÖS KIKELET,
VIRÁGOT SZEDNI NEM MEHET...
VIRÁGOT SZEDNI NE MMEHET...

De azért mentek, sok fiatal proletár-pár sé-tált egymáshoz simulva a komor szónoklatok után a liget sűrűbb tájai felé, virágot szedni...

Négy órakor már őrjási fekete, lassu tömegek öntötték el az Andrássy-utat és a Kerepesi-utat, amelyeken az omnibuszok és villamosok is mind zsufolva jöttek a város felé. Az utcákon egymásután nyíltak meg a fűszerezések, kiskores-márosok, kávémérők üzlethelyiségei, ahol ünneplőruhás, jelvényes alkalmazottak szolgálták ki a beözönlő közönséget. Budapest arca megint megelevenült, hangos és népes lett az utca, csak a kávéházak ragyogó nagy ablakaira borultak még a szomorú sűrű redőnyök, mint a szemfedők. A kávéházakban reggelig tart a munkaszünet, az egész általános sztrájkban talán ez érinti legérzékenyebben ennek a városnak a népét. Schol a világon a pikkoló nem olyan fontos, mint Budapesten. A néma, hálott kávéházak előtt csak néhány szomorú ember ült, az öreg, szenvedélyes törzsvendégek ültek a kitétt asztaloknál, a rendes helyükön. Nincs pikkoló, nincs ujság, de azért hűségeen eljöttek és ülnek. A hű kutya esete ez, aki megdöglik a gazdája sirján...

A kancellár. Jövő vasárnap ismét Bécsben lesz *Wekerle* Sándor és vele utazik újra *Szterényi* József kereskedelmi államtitkár. A miniszterelnök, ha a felség állapota megengedi, audienciára megy a királyhoz, de *Aehrenthal* bárót, a császári ház miniszterét mindenesetre fölkeresik mind a

ketten. A kiegyezéssel kapcsolatos nemzetközi tárgyalások dolgát tudniillik *Aehrenthal* beleegyezésével kívánja végleg rendezni a két kormány s ezt a beleegyezést a minapi első tanácskozás alkalmával nem kapták meg. *Aehrenthal* kívánságára vasárnap újra tárgyalni fognak vele. Hogy az osztrákok alávetik magukat a parancsnak, hagyján, nem a mi dolgunk. De mi jogon kancellároskodik a magyar kormányval *Aehrenthal*?

Minisztertanács. *Wekerle* Sándor miniszterelnök ma délelőtt értesítette a kabinet tagjait, hogy a képviselőház ülése után minisztertanács lesz. A minisztertanácsot *Wekerle* képviselőházi dolgozószobájában tartották meg s ez alkalommal megbeszélték az ülészak berekesztésének következményeit: az új választásokat. Holnap bezárják az ülészakot és szombaton királyi kézírattal megnyitják a második ülészakot. Elhatározta a minisztertanács, hogy a Ház alelnökeinek számát ezuttal sem szaporítják. Marad minden a régiben. Ugy kontemplálják, hogy az első érdemleges ülést október tizenhatodikán tartják, amikor a *Wekerle* a kiegyezésről is fog nyilatkozni.

Udvarolnak a jegyzők. Új ciklus előtt vagyunk, újra választják a Ház tisztikarát. Csak *Justh* Gyula nem kerül új választás alá. Az alelnököket újra megválasztják. Jön *Barabás* Béla, a függetlenségi alelnök-jelöltje.

— *Hagyjatok békében* — szól rájuk *Barabás* — *nem kell nekem semmi.*

A kormány sem akarja megbolygatni az alelnöki állásokat. Kinos dolog belenyulni a dominiumok darázs-fészkébe. Jegyző-jelölt rengeteg van. Legtöbbje önjelölt, ami nem hiba, sőt a pártban ki is hirdették, hogy tessék jelentkezni. És jelentkeztek a régiek közül *Ráth*, *Endre* és *Hammersberg* László, új ember meg ezer. Kapacitások is folynak már, korteskednek jobbról balról. Érdemes is tülekedni érte. Hatszáz korona negyedévi külön honorárium jár az állással, ami ugyan nem sok, de a munkába még nem betegedett bele egyetlen jegyző sem. Az új jelöltek között van *Szász* József, akire mindenki rászavaz, *Dudits* *Endre*, *Sómagyi* *Aladár* és *Hódy* *Gyula*.

Mire a miniszterelnök elmondja a Háznak a kiegyezés titkait, tul leszünk ezeken a bajokon is. De ha a horvátok valóban előlről kezdik az obstrukciót, rövid életű lesz a második ciklus, és rövid életű az ujonnan választandó tisztikar is.

Detronizálták Drohobeczkyt. A horvátok szokott helyükön a Continental-szállóban gyülekeztek és kisebb csoportokban vonultak fel a Házba. Jó horvát szokás szerint mindenekelőtt a büff-ben néztek körül, aztán konventikulumot tartottak a folyosó szögletben.

— *Megfosztottuk Drohobeczky püspököt az alelnökségtől* — magyarázták nagy élénkséggel a kérdezősködőknek — most tessék neki alkudozni a magyar kormányval...

Ugy is van. Addig alkudozott az egyetlen magyarul beszélő horvát delegátus a béke fölött, amíg eltemették a maga emberei. *Mazzuraniés* *Bogdant* tették meg helyette alelnöknek, ami neki magának jól eshetik, de a szimpatikus, igazán magyar érzésű körösi püspöknek nem árthat, nem fájhat.

Mursa *Gyulának*, aki a hangos vasuti viták idején állandó harcban volt a horvátokkal, ma a szocialistákkal akadt egy kis kalandja.

A nyugoti pályaudvar mellett át akart menni az utca tulsó felére.

— *A tulipán várhat!* — kiáltotta feléje egy munkás s nem bocsájtotta át.

— Országgyűlési képviselő vagyok — vágta vissza *Mursa* — és be kell mennem a Házba. Hátha éppen *ma kell megszavaznunk a választói reformot?*

NYILTTÉR

E rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Tüdő-mellbajok

(Tüdővész — tuberkulózis — I. II. szakában), vérkőpést, tüdőveszesurut, kitűnő eredménnyel gyógyítanak új gyógymóddal, inhalációkkal és

szérumoltásokkal
Dr. HARMAT GYULA Tüdőbajok rendlőintőzője—inhalatorium
BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut. 82.
Rendelés 11-12.2-4-ig.

!! Legolcsóbb hirdetési mód !!

Nem kell a kiadóhivatalba fáradni, mert minden dohánytőzsdében kapható

A NAP || A HIR

Apróhirdetési
Levelezőlapja

Érvényes 10 szócig.

Ára 20 fillér.

A hirdetés a levelező-lap beérkezése napján jelenik meg.

ŐS-BUDAVÁRA

összes épületei leromboltatnak

mert

ŐS-BUDAVÁRA feloszlik!

Az összes épületi faanyagok, cserépfödélék, deszkák, ablakok, ajtók. Minden a legjobb állapotban olcsó áron eladó.

Reggeli 9 órától esti 5 óráig.

A TÁRSADALOM ÉS A NEMI KÉRDÉS.

Fényes László szenzációs könyve 80 fillérért minden hírlapárusítónál kapható. 29927

Tauszky Miksa fia

Tauszky Lipót Budapest. Csakis VIII., Vig-utca 25. sz. (Saját házban). Magaselőlegek. Telefon 65-39. Magas előlegek. Legnagyobb butorszállítási költöztetési és beraktározási vállalat. Ajánlja úgy helyben és vidékre, valamint a közelő, nyaralókba való butorszállításra jutányos ár mellett szolgáltatást

Borzalmas vasuti szerencsétlenség a fővárosban

Egy gyorsvonat katasztrófája

Romokban az egész vonat

Egymásra torlódtok kocsik

Leégett egy vasuti hid

Két halott, tizenkilenc sebesült

A belügyminiszter a hely színén

Beszélgetés a sebesültekkel, az üzletvezetővel, az állomásfőnökkel, a fűtővel

Az ünneplő Budapest délutánjába vad csattanás szakadt: áldozatok jajgatásával, halálhörgéssel, tüzzel és borzalommal egy rettenetes vasuti katasztrófa híre. A város belsejétől nem messzire, a Soroksári-uton történt, — a Zimony felől jövő gyorsvonat beleszaladt a ferencvárosi pályaudvarról elindított tehervonatra, föltartóztathatatlan erejű összeütközés történt, a vasuti kocsik az árokba zuhantak s ott összetörték és agyonlapították az utasokat. Ez csak a szerencsétlenség egyik fele; a másik fele az volt, hogy kigyuladt a vasut hidja is és az égő zsarátnok a hid megolvadt vasszerkezetével összefolyva, ráomlott a romokra. Tüzes eső hullt le a romok alá temetett emberekre. Ketten meghaltak, egy fűtő, meg a gépész. Vagy tizenkilencen megsebesültek, részben a gyorsvonat utasai, részben a tehervonatról személyzete. Bent pedig, a pályaudvaron, kétségbeesetten sirtak azok, akik valakijüket várták a vonaton.

Két óra előtt történt a katasztrófa, de negyedórával később már tele volt a hírrel a város s az első hírek sokszorosan fölnagyították az áldozatok számát, harminc, meg ötven, sőt nyolcvan halottról is beszéltek. S az első gyászos megdöbbenés után egy rémült, félig kérdező, félig vádoló gondolattól volt terhes Budapest: hogy vajjon véletlen-e, hogy épp ma történt a szerencsétlenség, holott már napok óta tele van a világ azzal, hogy a vasutasok is ki akarják venni a részüket az október 10-iki tüntetésből és mert fejvesztés terhe mellett eltolták őket ettől, az a hír járta, hogy passzív rezisztenciát kezdenek és valami titkos tervük is van. Jogos volt tehát, ha e híresztelések s a katasztrófa között mindenki összefüggést keresett; — de talán fölösleges is mondanunk: ez a föltevés a lehető legalaptalanabb abszurdum, még gondolni is képtelenség arra, hogy vasutas ilyen gonosz, örült ámulásra képes lenne.

Meg kell nyugodnia a közönségnek, véletlen szerencsétlenség történt. Állítólag a tehervonatról vezetője a hibás benne, de felelőségre vonni nem lehet már: holtan maradt a mozdony alatt. Mindenesetre vizsgálat indult. Ha van valaki, akit meg kell büntetni, meg fogják találni.

Vasuti összeütközés

Budapest határában

Erzsébetfalva és Soroksár között

Budapest határában, Erzsébetfalva és Soroksár között közvetlenül a soroksári-uti fegyvergyár előtt történt a nagy vasuti katasztrófa: pontban tizenkét óra negyvenöt perckor összeütközött a Zimony felől jövő 903-as gyorsvonat a budapest-ferencvárosi pályaudvarról indított 952-es számú tehervonattal. Az összeütközésnek több halálos, életveszélyes és súlyos sebesültje van. Az összeütközés rettenetes erővel történt. Több kocsi elpusztult.

Zimony felől jön a 903-as gyorsvonat

Az államvasutak vonalai között egyik legnagyobb forgalmu a budapest—zimony—belgrádi. A 903-as gyorsvonat hajnalban öt óra ötven perckor indult el Zimonyból. A gyorsvonaton sok utas volt; délután pontban egy órakor kellett volna megérkeznie a budapest—keleti pályaudvari végállomásra. Az utolsóelőtti állomás *Kun-szentmiklós-Tass* volt. Ide a menetrend pontosságával tizenegy óra ötvenhárom perckor érkezett meg a gyorsvonat. Innen néhány pernyi tartózkodás után jelzést adott a budapest—ferencvárosi állomásra és teljes sebességgel utnak indult.

Budapest—ferencvárosi pályaudvarról indult a 952-es tehervonat

Budapestről, a ferencvárosi teherpályaudvarról naponként reggel kilenc órakor indul tehervonat a zimonyi vonalon. Ma nagy késéssel indult a tehervonat, amelynek vagonjai nagyrészt üresek voltak. A tehervonaton természetesen utas nem volt, csupán a személyzet. Ezek voltak: *Czeiller Antal* vonatvezető, *Zinemann Ede* mozdonyvezető, *Vig István* fűtő, *Huber Antal*, *Bacsis József*, *Rizsályi Mihály* és *Horváth András* fékezők. A tehervonatról tizenkét órakor indult el a budapest—ferencvárosi pályaudvarról és tizenkét óra harmincöt perckor érkezett meg a ferencvárosi pályaudvar után lévő első, *Budapest-kitérő* állomásra.

Ahol az összeütközés történt: a Budapest-kitérő állomás

Ütött-kopott kis állomás a ferencvárosi pályaudvar után: a *Budapest-kitérő* pályaudvar. Egyemeletes az egész viskó. Négy sínpar huzódik el előtte. Az állomást *Farkas Ferenc* állomás-előjáró és *Neumann Adolf* állomásfelügyelő vezetik. Szolgálatételre melléjük van rendelve több vasuti munkás, közöttük *Csehi Lajos* váltóőr.

Neumann Adolf a *Hír* munkatársa előtt a következőket mondotta a vasuti katasztrófa előzményeiről:

— A Budapest-kitérő állomás előtt négy sínpar fekszik. Ma délelőtt tizenegy óra után több vonat ment el az állomás előtt. Szabadka felől jött a 953. számú tehervonat. Ez tovább ment a budapest-ferencvárosi pályaudvarra, ahonnan csak ennek megérkezése után indították a 952-es számú tehervonatot. Ezenkívül még két tehervonat ment el a pályaudvar előtt: a 911-es és 94-es tehervonatok. Ezek szabály szerint felállottak a második és harmadik vágányokra. Ez tizenkét óra után történt. Félegy óra után kis időközökben két jelzés jött az állomásra. Tizenkét óra harmincöt perckor jelezték a ferencvárosi pályaudvarról a 952-es számú tehervonatot, amely csakhamar meg is érkezett. Alig hogy ez megérkezett a pályaudvarra, jelezték Kun-szentmiklósról a Zimony felől jövő 903-as gyorsvonatot.

A Budapest-kitérőpályaudvaron *Csepeli Lajos* váltóőr igazítja a síneket. Ő volt az, aki a gyorsvonat jelzése után a tehervonatot kiengedte. A *Hír* munkatársa előtt a következőket mondotta:

— Mikor még a Zimony felől jövő gyorsvonatot nem jelezték, a 952-es számú tehervonatra megadták az állomá-

son a jelt az indulásra. Erre én a váltót szabadra állítottam és a tehervonatot utjára bocsátottam. Ebben a percben jelezték a Zimony felől jövő gyorsvonatot. Erre a jelzésre én leintettem a tehervonatot. Sippal, zászlóval intettem a tehervonatról vezetőjének, *Czeiller Antal*nak; ez azonban a jelzést vagy nem látta, vagy nem akarta észrevenni. A vonat tehát utnak indult. Látnivaló volt ekkor, hogy az összeütközés elkerülhetetlen.

Tehát az összeütközés elkerülhetetlen volt...

Összeütközés!

A 903-as gyors beleszaladt a 952-es számú tehervonatra

Tizenkét óra negyven perc volt, amikor a Budapest-kitérő állomásra a 952-es számú tehervonat utnak indult. A kitérő állomástól kezdve egészen Soroksárig, tehát odáig, ahonnan a gyorsvonat már utban volt, még szakadékokban tört el egy sínpar. A tehervonatról tehát utnak indult, úgy, hogy feltétlenül találkoznia kellett a szemközti jövő gyorsvonattal.

Alig ezer lépésnyire a kitérő állomástól, keskeny vágásban, vasuti nyelven a 32-es számú szelvényben egy hid alatt erős forduló van. Amikor a tehervonatról lokomotívja ideért, a mozdonyvezetője, *Zinemann Ede* tüstént észrevette a veszedelemet és teljes erővel fékezett, ő maga leugrott a vonatról. Ez azonban már nem használt semmit. Soroksár felől ekkor már alig néhány száz lépésnyire, teljes gyorsasággal jött a 903-as számú zimonyi gyorsvonat.

Tizenkét óra negyvenöt perc volt ekkor: bekövetkezett a rettenetes katasztrófa. Közvetlenül a szelvény fölött áthúzódó hid alatt a fordulónál, a gyorsvonat teljes erővel beleszaladt a tehervonatra. Rettenetes nagy erővel történt az összeütközés. A gyorsvonat szinte beleszaladt a tehervonatra, irtózatossá erejével rákapaszkodott, mozdonyát, első kocsijait maga alá temette. Ekkor megállott. A mozdony emelkedése betörte a hidat, melynek faszervezete tüzet fogott a mozdony égő szénétől és hamarosan teljes lánggal égett.

Menekülés!

Az utasok könnyebb sérüléssel megmenekültek. Sok súlyos sebesült vészorgony ki a kocsikból

Az összeütközés után izgalmasan kínos jelenetek követték. A tehervonatról mozdonyvezetője még az összeütközés megtörténte előtt leugrott a vonatról. A többiek az összeütközés után ugráltak le kétségbeesetten, ijedten. Közülük többen súlyosan megsebesültek. A vonatvezető halva maradt a vonaton.

Rettenetes volt a pánik a gyorsvonat utasai között. Mikor a nagy robajjal, rázkódással járt összeütközés megtörtént, az utasok kétségbeesetten, jajveszékelve ugráltak le a vonatról. A mozdonyvezető megmenekült. Mellette állott egy vonatkisértő lakatos, ez meghalt. Az utasok és a vasutasok közül többen súlyosan megsebesültek. Mikor a katasztrófa híre terjedt, a sebesültek még mindig a vonaton voltak vagy a töltésen heverték, a hid pedig már nagy erővel égett.

Segítség! Segítség!

Tűzoltóság, rendőrség, katonaság, csendőrség, mentők kivonulnak a katasztrófa színhelyére

Villámgyorsan elterjedt Budapesten a katasztrófa híre. Hamarosan óriási tömeg gyülekezett a katasztrófa színhelye körül. Sokan voltak azok, akik a Soroksári-uton meglátták a veszedelemet, és még többen rohantak a keleti és ferencvárosi pályaudvarról a veszedelem színhelyére. Rövid félóra alatt több ezer főnyi ember állott az égő romok körül. A két mozdony izzé-porrá törött, sőt a gyorsvonat első kocsija is teljesen szétrombolódott az óriási összeütközés következtében. Az egymásra torló mozdonyok lerántották a töltést összekötő ócska

fahidat, amely csakhamar lángborult és a következő percben a kazánból kiömlött égő parázstól meggyult a mozdonyokat kísérő kocsik szénkészlete is.

A lángokat elsőben is a mintegy ötszáz méternyre levő fegyvergyár tűzoltói kezdték oltani. De a dühöngő elemmel, amely teljesen lehetetlenné tett minden más mentési munkát, nem tudtak megbirkózni. Szerencsére kevés később kúrta jelezte, hogy megérkeztek a városi tűzoltók is; elsőnek a központi, utána a IX., majd a VIII. kerületi őrség termett a helyszínén *Markusovszky* és *Kállay* segédtszettek vezetésével és most már együttes erővel fogtak hozzá az oltáshoz. Négy oldalról fogták közre a lobogó tüzet vizsugarakkal és háromórás kemény munka után sikerült a tüzet valamelyest lokalizálni.

A mentők ezuttal igazán derekas munkát végeztek. A katasztrófa után tíz perccel már ott volt automobilján dr. *Kovács* Aladár mentőfőorvos-igazgató, *Virosztek*, *Sebők* és *Körmeny* főorvosokkal, akik után megjött hat mentőkocsi harminc orvossal, akik összesen nyolevan ágyat terítették ki. A ferencvárosi fűtőházból is két mozdonyt küldtek ki, az egyiket orvosokat, a másikat segélykocsikat hozta.

Amikor sikerült a tűznek útját állani, végre hozzáfogtak a mentéshez.

Elsőnek *Czeidler-Czeplédi* holttestét szedték elő a romok közül. A szerencsétlen ember holtteste borzalmas módon össze volt csomkítva. A mentőszolgák betették a hullaszállító kocsiba és elvitték a bonetani intézetbe.

Pfahler Viktor lakatost, aki szolgálton kívül volt, a gyorsvonatot kísérő kalauz kocsiban másodiknak találták meg. Amíg a hullaszállító kocsit visszaérkezett, holttestét kiterítették a rétre és letakarták.

A közönség meghatva állta körül a holttestet, letérdelt és halk imát mormolt.

A szerencsétlenség egyik borzalmas jelenete a postakocsiban játszódott le. A mentők előbb érkeztek a helyszínre, mint a tűzoltók és amikor a vasutronsokhoz értek, zokogást és sikoltozást hallottak. Két sebesült, *Szalmay* Mihály postatiszt és *Barta* István postaszolga beszorultak a postakocsiba, amely haránt fordult, az ajtó zárja elpattant, lehetetlen volt kiszabadulniok. Az életveszélyes helyzetből a két szerencsétlent a mentők szabadították ki, akik feltörték a postakocsit.

Öt óra után kétszáz munkás érkezett a keleti pályaudvarhoz, akik hozzáfogtak a romok eltakarításához. Nagyon nehéz munka ez, mert a két teljes erővel összeütközött mozdonyt nem lehet szétválasztani, dacára annak, hogy a Szabadkáról feltáviratozott segélymozdonyt fogták a gyorsvonat mozdonya mögé.

A munka egész éjjel folyik és a katasztrófa színhelyét mintegy száz lobogó fáklya fénye világítja meg.

A katasztrófa oka

A romok körül *Tolnai* üzletvezető vezeti az eltakarítási munkákat. *A Hir* munkatársa megkérdezte, megállapították-e az összeütközés okát.

— Bizonyosat még nem tudunk, — mondta *Tolnai*, — de minden valószínűség szerint a szerencsétlenség helytelen indítás okozta. Halottat eddig csak kettőt találtunk és valószínűleg nincs is több. Sebesült csak az alkalmazottak között van, kivéve egy bécsi gyároost, aki azonban inkább a nagy rémületnek a betege.

Hallom, hogy azt híresztelik, mintha a katasztrófa előidézésével, a mai munkásünnepel kapcsolatban valami szándékosan történt volna. Ezt teljesen kizártnak tartom.

A forgalmat a szerencsétlenség teljesen megakasztotta és most csak a legnagyobb nehézségek árán, segélyuton bonyolítják le. Az összes vonatjárásokat a Szent-Lőrincz kavicsbányára terelik át. Átszállással utaztak tovább a 904. számú belgrádi gyorsvonat utasai is.

Nyilatkozik az állomásfőnök

Az 52. számú tehervonat a ferencvárosi pályaudvarról indult utnak. *Török* Győző állomásfőnök *A Hir* munkatársa előtt a következő érdekes nyilatkozatot tette a rémes katasztrófáról:

— Én előttem teljesen érthetetlen az egész dolog és a tehervonat mozdonyvezetőjét okolom minden bajért. A gyorsvonatnak 12 óra 46 perckor kellett volna a kitérőn áthaladni, a tehervonat pedig öt perccel korábban érkezett be. A kitérő állomás forgalmi tisztje mindenképpen meg akarta állítani a vonatot, mert ő már közben értesítést kapott Soroksárról, hogy elindult a gyorsvonat is. Fűtött, kiáltott, lobogtatta a piros jelzőzászlót. De hiába, az összeütközést nem lehetett már elkerülni. A gyorsvonat vezetője semmiképpen sem hibáztatható. Megállapították, hogy amikor a jelzést megkapta, teljes erővel fékezett. Ezt különben a mozdonyok fekvéséből is kétségtelenül konstatálni lehet.

Az állomásfőnök még elmondta, hogy szinte csodálatos előtte, hogy még nagyobb baj nem történt és az összes kocsik nem zúzódtak darabokra:

Katasztrófa után

Beszélgetés a tehervonat vezetőjével

A 952-es számú tehervonat mozdonyvezetője, *Zinemann* Ede, mikor a katasztrófa közelségét látta, leugrott a vonatról és így szerencsésen megmenekült. *A Hir* munkatársa előtt a következőket mondotta a katasztrófáról:

— A 952-es számú tehervonattól én vezettem. Engem nem terhelhet felelősség, mert én, mint mozdonyvezető az indítás jelére köteles vagyok elindítani a vonatot. Így történt ma is. Mikor a vonatvezető *Czeidler* Antal, aki meg is halt, indítást jelzett, én a vonatot megindítottam. A kanyarodónál vettem észre a gyorsvonatot. Roppant megijedtem. Én is, és társaim, a fékezők, akik helyükről a vonat közeledtét látták, fékeztek, a vonatot megállították és leugráltak. Csak *Czeidler* nem vette észre. Ő mozdonyon maradt. Én leugrottam és szerencsésen megmenekültem.

Beszélgetés a gyorsvonat fűtőjével

Az első emelet „A” pavillonjának egyik kórtermében fekszenek a sebesültek *A Hir* munkatársa előtt a katasztrófa legfőbb koronatanuja, a gyorsvonat fűtője, *Ficsor* Péter, a következőket mondotta a katasztrófáról:

A gyorsvonat mozdonyát *Szekeres* János mozdonyvezető vezette s én voltam a fűtő. Háromnegyed egy óra lehetett, amikor a ferencvárosi kitérőhöz értünk. Itt egy éles forduló van, amely merészen kanyarodik be a pályaudvarra. A fordulónál egyszerre rémes látvány tárult a szemünk elé: szembe jött velünk, szabálytalan sebességgel egy tehervonat. *Szekeres* mozdonyvezető — dacára, hogy alig kétszáz lépésnyi differencia volt csak közöttünk, nem vesztette el lélekjelenlétét. Az egyik kezével megrántotta a vészszíp szelentyűjét, amely rémesen kezdett sipolni. A másik kezével a fékezőt nyomta le, úgy, hogy a hirtelen csavarás miatt, dőcögni kezdtek a kocsik. A tehervonat és a mi gyorsvonatunk között ezalatt már alig volt pár méter távolság. Kétségbeesett percek voltak ezek. Azt hiszem bele is öszültem. Láttuk, hogy az összeütközés elkerülhetetlen. És még se tehetünk semmit. Minden másodperc ezer esztendőnek tűnt fel. Egyszerre elvesztettem eszméletemet, s nem tudom mi történt velem. Azután felébredtem. Nyilaló fájdalmat éreztem jobb karomon; a ruhám tele volt vérrrel. Magam voltam csak a mozdonyon. Körülöttem lángoszlopok csap-

tak fel s irtózatossá szag áradt szerte széjjel. Az emberek sikoltoztak, jajgattak. Azt hittem itt a végétét napja. Valami ösztönszerű érzés folytán menekülni igyekeztem. Négykézláb lecsusztam a mozdonyról s ismét elájultam. Itt a kórházban nyertem csak vissza eszméletemet.

Ficsor eltörött karja sinék közé van szorítva s annyira jól érzi már magát, hogy este már kártyázni ült le a többi betegekkel.

Andrássy, Hadik, Szerényi és Ludvig a romoknál

A Soroksári-utca végén, Erzsébetfalva felé óriási, izgatott tömeg állta körül a katasztrófa színhelyét. Az ünneplőruhába öltözött embereket, katonaság, csendőrség szorította vissza a szerencsétlenség színhelyétől, ahol a mentők dolgoztak szüntelenül. Három órakor tülkülő, pöfögő automobilján megérkezett gróf *Andrássy* Gyula belügyminiszter, *Hadik* államtitkár kíséretében. A belügyminiszter automobilja a nagy tömeg miatt nem mehetett egészen közel a romokhoz, az utasoknak le kellett szállniok és tíz percig járkáltak ide-oda, a nélkül, hogy valaki felismerte volna őket. Végre *Peregriny* rendőrkapitány felismerte az urakat. Feszés háptákba vágta magát és szabályszerűen jelentkezett:

— Alázatosan bemutatom magamat, *Peregriny* rendőrkapitány vagyok, husz gyalog és husz lovasrendőrrel vonultam ki.

Andrássy kezét fogott a kapitánynyal és megkérdezte:

— Igen, igen, hát mi is történt?

Peregriny elmondta az eseményeket és azután kérte a kapitányt, hogy küldjön egy rendőrt az automobiljáért. Egyszerre husz rendőr rohant az automobil után. *Andrássy* éppen távozni akart, mikor lentről, a romok közül egy kövères öregurat vonszolt föl két szolga. *Andrássy* azt hitte, hogy egy szerencsétlen sebesülten van dolga. Legnagyobb meglepetésére azonban hozzálépett és meghajolt:

— *Tolnai* Lajos államvasuti üzletvezető alázattal jelentkezik.

A belügyminiszter vele is informáltatta magát a katasztrófáról, majd néhány perc múlva államtitkárjával együtt elrobbogott az automobilon. Néhány perccel a távozása után megérkezett a szerencsétlenség színhelyére *Szerényi* József államtitkár és *Ludvig* államvasuti elnökgazdát, akik szintén hosszasan időztek a pusztulás körül. Még a kósó éjjeli órákban is sokan tartózkodtak a katasztrófa színhelyén.

Két halott, sok sebesült

A katasztrófának két halottja van és több sebesültje. A halottak ezek:

Czeidler Antal a tehervonat vonatvezetője,

Pfahler József, a gyorsvonatot kísérő lakatos.

Száznyolevan utas volt a gyorsvonaton. Ezekből százan első osztályon, nyolevan a második osztályon utaztak. A sebesültek névsora a következő:

Reimtz Oszkár magánhivatalnok,

Vig István fűtő,

Kornyakovszky Hedvig magánzónó,

Schein Ferenc kereskedő,

Pfahler István lakatos,

Szekeres Gyula mozdonyvezető,

Ficsor Péter fűtő,

Kovács István gyorsvonatvezető,

Herátskó Sándor vasutas,

Radimiro Krisztián bölcsészethallgató,

Pruhor Athanáz bölcsészethallgató,

Bokor József és neje erdőmester,

Kalmár Mihály postatiszt,

Knopfmacher Ignác szeszgyáros,

dr. *Kaiser* Pál ügyvédjelölt.

Első segélyt a mentők nyújtottak s a sebesülteket nagyrészt a Szent István-kórházba szállították.

A Szent István-kórházban

Az üllői-uti Szent István-kórházba hat sebesültet szállítottak be. Ezek közül *Knöpflmacher* Ignác bécsi kereskedő fején szenvedett súlyos zúzódásokat, de állapota annyira nem veszedelmes, hogy holnap már vissza utazhat családja felé. *Végh* István, a tehervonat fűtője bal kulestörést, *Ficsor* Péter a gyorsvonat mozdonyának fűtője jobb oldali bordatörést szenvedett. *Schein* Ferenc kereskedő, dr. *Kaiser* Pál ügyvédjelölt és *Szekeress* Gyula mozdonyvezető fején zúzott sérüléseket konstataáltak. Az utóbbi három sebesült sérülése azonban annyira könnyebb természetű, hogy az est folyamán már mind a hárman elhagyhatták a kórházat.

Ki a bűnös?

Hat vasutat előállítottak

A szerencsétlenség hírére, jegyzője kíséretében kiment a helyszínére dr. *Kiss* István soros vizsgálóbíró, akinek utasítására hat embert előállítottak a rendőrségre. Az előállított emberek — akik a vonatkísérő személyzethez tartoztak a következők: *Kovács* István vonatvezető, *Friedrich* József kalauz, *Varga* János kalauz, *Horacskó* Sándor fékező. Ezek a gyorsvonat emberei. A tehervonat emberei közül *Huber* Antal és *Bacsics* József fékezőket állították elő.

Folyik a vizsgálat

Nagy apparátussal folyik a vizsgálat a rendőrségen a vasúti katasztrófa ügyében. A vizsgálatot a helyszínén *Tóth* Lajos rendőrtanácsos, *Peregriny* Sándor rendőrkapitány, *Koródy* Béla és *Becker* Ádám rendőrfogalmazók és *Krecsányi* Kálmán detektívönök vezetik.

Mindazokat, akik a vonaton utaztak és a vasútszemélyzet minden tagját kihallgatta a rendőrség. Legfontosabb ezek között *Neumann* Adolf állomási elöljáró és *Zipermann* Ede vallomása. Mindketten igen érdekes vallomást tettek. Egészeiben elismerték azokat a dolgokat, amiket *A Hír* munkatársa előtt elmondottak.

Megállapították, hogy a tűz úgy keletkezett, hogy az összeütközés után a tehervonat első kocijában felhalmozott oltatlan méz kigyuladt és ennek lángjától fogott tüzet a híd faszervezete is, amely azután teljesen elégett. A vizsgálat több súlyos tényközelményt állapított meg. Érdekes, hogy a gyorsvonat sebességmérője, amely a vizsgálatnál nagyon fontos adatokat szolgáltathatna, nyomtalanul eltűnt. Ebben az irányban most erősen folyik a nyomozás.

Kiderült az is, hogy a fegyvergyár előtt lévő utolsó vidrások nem funkcionáltak. Ennélfogva a meggyulladt vasúti kocsikat és a hidnak oltása rendkívül hosszú ideig tartott. Az oltatlan méz, amely a második teherkocsiból kiömlött, olyan vehemens erővel égett és terjesztette a tüzet, hogy csak óriási erőfeszítéssel lokalizálhatták.

A rendőrségre, amely déltől késő éjszakaig szakadatlanul folytatta a vizsgálatot, a következő vasutasokat idézték be: *Kovács* István kalauzt, *Zipermann* Ede a tehervonat mozdonyvezetőjét és *Horacskó* Sándort a gyorsvonat kalauzát, aki szintén megsebesült. Az államvasutak éjszakai fűtőházának főgépésze szakvéleményt adott le. Végül a tehervonat négy vonat kísérőjét hívták be. Ezek közül a négy vonatkísérőt rövid idő múlva elbocsátották. Vallomásuk jelentéktelen adatokat tartalmaz. A szakvélemény szerint a vasúti szerencsétlenség úgy történhetett, hogy a kitérőnek egyik oldalán, az úgynevezett vakvágányon állott egy tehervonat, a másik oldalán egy másik tehervonat lokomotívjával az ellenkező irányban. A kitérő-állomásnál a vezető jelt adott az első tehervonatra, hogy bemehet Budapestre és ezt a jelzést a második tehervonat vezetői magukra értették. Amire jelezték nekik, hogy ne induljanak el, mert szembe jön a gyorsvonat, akorra a második tehervonat elindult. Utjába esett az s alakú kanyarodónál levő másik őrház, amelyet a kitérő állomásról telefonon értesítettek a veszedelemről. De már sajnos, későn. A tehervonat elhaladt az őrház mellett és szembe vele a kanyarulat mögül feltűnt a gyors-

vonat. Az első számú tehervonat bement Budapest felé, a második összeütközött a gyorsvonattal.

Hivatalosan!

A szerencsétlenségről a rendőrség a következő hivatalos jelentést adta ki a délután folyamán:

A délelőtti órákban Soroksár és Erzsébetfalva között a 34. számú szelvényben összeütközött a Zimonyból jövő 903. számú gyorsvonat — a keleti pályaudvarról elindult 952. számú tehervonattal. Az összeütközés folytán a 952. számú vonat vezetője, *Czeidler* Antal és a 903. számú vonaton utazó lakatos, akiknek neve ez ideig megállapítható nem volt, meghaltak. Négyen súlyosan és tizenötön könnyen megsérültek. A sebesülteket a mentők a Szent István-kórházba szállították.

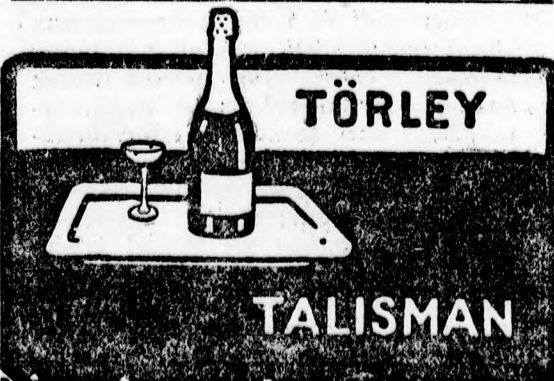
*

Az államvasutak igazgatósága a következő kommunikét adta ki a vasúti szerencsétlenségre vonatkozólag:

Ma délelőtt Soroksár és Erzsébetfalva között a 903. számú gyorsvonat és a 952. számú tehervonat összeütközött. Az összeütközés folytán *Czeidler* Antal, a tehervonat vonatvezetője és a gyorsvonat kalauzkocsijában volt *Pfahler* Vilmos vizsgálólakatos meghalt. Az utasok közül 12-en könnyebb sérülést szenvedtek. *Kalmár* Mihály postatiszt és *Barta* István postaszolga szintén könnyebben sérültek meg. Személyzetünk közül *Szekeress* Gyula, a gyorsvonat mozdonyvezetője és *Ficsor* Géza fűtő, továbbá *Vig* István, a tehervonat fűtője súlyosabb és *Kovács* István, a gyorsvonat vonatvezetője könnyebb sérülést szenvedett. A két mozdony, egy podgyász- és egy személykocsi nagyobb mérvben megrongálódott. Az összeütközés helyén a pályatest felett elvonuló közúti fahíd részben elégett. A vizsgálat eddigi eredménye szerint első sorban a 952. számú tehervonat személyzetét hibáztatható, mert az állomás utasítása és a megállító jelek dacára az állomáson megállás nélkül keresztülhaladt és a szembe jövő 903. számú gyorsvonat ellen folytatta útját. Hogy Budapest-kitérő állomás személyzetét terhel-e mulasztás és mennyiben, azt a már folyamatban lévő vizsgálat lesz hivatva kideríteni. Az összeütközés következtében beállott akadály előreláthatólag az éj folyamán el fog hátrítani, addig is a személyforgalom a Budapest-Ferencváros, Kőbányaházlalda, Szent-Lőrincz, Kavicsbánya, Soroksár segélyutirányon át fog lebonyolítani.

A függetlenségi párt értekezlete. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt holnap délután értekezletet tart *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter elnöklésével.

A néppárt elégedetlen. Az országgyűlési néppárt ma délután *Zichy* Aladár miniszter elnökle alatt értekezletet tartott. *Zichy* gróf közölte pártja tagjaival, hogy a kiegyezés megvan és az olyan, hogy az ország érdekeit minden oldalon biztosítja és előmozdítja. Szóba került ezután az emlékeztető nagykárolyi képviselőválasztás, melyen — állítólag — a közigazgatási közegek terrorizálják a néppártiakat. E miatt *Zboray* Miklós augusztus végén akciót is indított, hogy a néppárt lépjen ki a koalícióból. A mai értekezleten többen hangsúlyozták, hogy a közigazgatási közegek a vidéken semmi figyelemben nem részesítik a néppártot, hanem ellenkezőleg, üldözik e párt tagjait. Egyhangú volt az a vélemény, hogy e sérelmek orvoslása szükséges és sürgős, ezért megbízták gróf *Zichy* Aladárt, hogy a belügyi kormánytól tegye meg a szükséges lépéseket. Megejtették a bizottságokba való jelöléseket is. A Ház egyik alelnöki állására *Rakovszky* Istvánt, a néppártnak fentartott jegyzői állására pedig *Hencz* Károlyt jelölték.

A professzor ur bocsánatot kért

Bókay Árpád egyetemi tanár megsértete hallgatóit. Tegnap a katedráról megkövetté őket. A megmérgezett nyulak ügyében folyik az inkvizíció. Nyilatkoznak a professzor hívei

Bókay Árpád egyetemi tanár kedden délután, amint *A Hír* megírta, legazemberezte hallgatóit, a harmadéves medikusokat. Huszdiák hozta be a hírt, felháborodva mondták el a professzor súlyos inzultusait. *A Hír* közleményének megvolt a kívánt hatása, tegnap délután *Bókay* Árpád bocsánatot kért hallgatóitól. Az ügyben a következő újabb részleteket jelentjük:

Félreértés?

Tegnap délután a központi klinika második emeleti tantermében volt órája *Bókay*nak. Pontosan megjelent és mielőtt megkezdte volna az előadást, a következőket mondta:

— Uraim, a múlt órán érthető felindulásom több olyan kifejezésre ragadtatott, amelyeket most már őszintén sajnálok. Félreértésről van szó. Nem az egész hallgatóságra értettem a sértő kifejezéseket, csupán azokra, akik uri emberekhez éppen nem méltó csunya bünt követtek el, arzenikummal megmérgezték három kísérleti nyulat. Ezekre fentartom mindazokat, amiket nem érthetően felindulásomban mondtam. Vizsgálatot indítottunk és kérlelhetetlen szigorral büntetjük meg a gazság elkövetőit. Önökre akik nem részesei a lopásnak, nem vonatkozhatik egy szavam se!

Nagy esend követte *Bókay* szavait és megkezdődött az előadás, amely esendben, rendben folyt le.

Vizsgálat

A három nyul teteme fölött vértörvényészeket ül az egyetemi tanács. *Lenhossék* dékán és *Bókay* Árpád hallgatják ki a beidézett hallgatókat, de eddig az inkvizíció nem vezetett eredményre. Tizenkét harmadéves orvostanhallgatót idéztek be, ötöt már kihallgattak és ezek kétséget kizáró módon beigazolták ártatlanságukat. Több professzor kijelentette, hogy azokat a fiatalemberket, akikre rábizonyul, hogy részesei a nyul-gyilkosságnak, kizárják a budapesti orvosegyetemről.

Nincs mentség!

A Hír szerkesztőségében tegnap megjelent több orvostanhallgató, akik a következő nyilatkozat közzétételére kértek fel bennünket:

Tekintetes szerkesztőség! *A Hír* legutóbbi számában *Sztrájk készül az orvosegyetemen* című közleményre legyen szabad a következőket megjegyeznünk. Mi a sajnálatos mérgezési és mérgezési eset megítélésében ugyanis mint karakteres emberek, ugyanis, mint leendő orvosok, csatlakozunk *Bókay* Árpád tanár ur súlyosan elítélő véleményéhez, osztjuk felháborodását, melynek csakis az ismeretlen tettesekre vonatkoztatott módon adott kifejezést. Bár tudatában vagyunk annak, hogy a mérgezés büntető törvényünk mily keményen sújtja, előttünk mégis súlyosabb beszámítás alá esik az, hogy a mérgező kísérleti állatokat pusztítottak el, amely tettnek aljasságára — ha orvostanhallgató állat követtett el — semmi mentség nincsen.

Midőn kijelentjük, hogy az esetet mi is mélyen sajnáljuk és ismeretlen elkövetőjét megvetjük, egyben kijelentjük, hogy ez ügyben lázadó gyűléseket nem rendeztünk.

Következik *harminc* harmadéves medikus aláírása.

Bókay tanár kimagyarázta sértéseit, a hallgatóság elégtételt kapott, az úgy további része az egyetemi tanácsra tartozik, amely méltó büntetést szab a csunya tett elkövetőire.

A király beteg!

A királyt napok óta nem látni a Burgban, schönbrunni kastélyában van. Ez szokatlan dolog. A fogadásokat is Schönbrunban végezte, sőt tegnap, amikor Wekerle Sándor kihallgatáson jelentkezett nála, nem fogadta. Ilyesmire még nem volt példa. A király a legkötelességtudóbb ember. Miért maradhatott el az audiencia?

Estére kipattant a titok. Az egészség- és félhivatalosok bizonyos idegességgel adták hírül, hogy a király állapota feltűnően javult. Javult, — hát beteg volt? Az utóbbi napokban beszéltek ilyesmire, itt is, ott is fölbukant a király betegségének a híre, de mindannyiszor megcáfolták. Hivatalosan akkor ismerték be a király betegségét, amikor a javulásáról adtak hírt.

Beteg a király. A sokszoros titkolódzásokon keresztül, amely a személyét és a betegségét körülveszi, nehéz róla igazat és alaposat megtudni. Mégis annyi kétségtelen, hogy már tíznap óta beteg. Katarrhusa van. A beszéd nehezebbre esik. Fáradt. Ezért maradt el Wekerle audienciája.

Mindezeket az este kénytelenek voltak bevallani. Kénytelenek voltak vele. Nagy baj, kikürtölni, hogy a király gyöngékedik. Enyhítenek is rajta, amennyit csak lehet. Könnyű meghülés az egész, — mondják. De százszor nagyobb baj lett volna ennél, ha hallgatnak Wekerle elutasításáról. Ez annyit jelentett volna, hogy újabb politikai bajok vannak. Elakadt a kiegyezés. Mint ahogy kezdetben csakugyan ez a föllevés kapott lábra, s az aggodalmaskodók ugyancsak megrémültek.

Nagy rémület kerekedett így is, — azt beszéltek, a király állapota súlyos és komoly tüdőgyulladásra van, ami nagyon veszedelmes baj, ha a király korát is figyelembe vesszük. Minden információ azonban a mellett szól, hogy túloztak azok, akik a betegségét féltik a király életét. A Hír munkatársának alkalma volt egy olyan személyiséggel beszélni, akinek a király állapotáról közvetlen tudomással kell bírnia.

— Nem kell kicsinyleni a bajt, — mondta, — de eltulozni sem kell. A király még a hadgyakorlatok alatt meghűlt. Nem kimélte magát, és most is rekedt és náthás, és köhögési ingerjei vannak. Már régen pihennie kellett volna, e nélkül a katarrhus nem gyógyul. A meghűléssel függ össze, hogy a királynak reménytelen affekciói is vannak, és — ami egyébként az egész betegségében a legfontosabb — hogy fáradt. Most feltétlenül kímélnie kell magát a felségnek, különben visszaesik, és akkor már komolyabbá válik a dolog. A baja könnyűségének jellemzésére: nem is kell ágyban maradnia. Ha vigyáz, egy-két héten belül föltétlenül meggyógyul egészen.

Ezt a megnyugtató kijelentést tudomásul kell venni. Mindenesetre furcsa világot vet a király környezetére, hogy beteg léte nem tudták rászorítani az uralkodót a pihenésre, s hogy fokozottan vigyázzon magára. Ámbár a szükséges figyelmeztetések elhangzottak, de a király a vendégeire való hivatkozással nem hallgatott rájuk. Csak nehezen tudták rábírní arra, hogy Vladimír nagyherceg elutazása után mondjon le minden olyan tevékenységről, amely hosszabb beszéléssel van egybekötve. A király nehezen szánta rá magát, hogy az általános kihallgatásokat egyidőre beszüntesse.

Kedvetlen és fáradt volt a király, amit talán nem is egészen a meghülés következménye. Azt mondta, jó, ha nem megy másképp, pihenni fog. Egyelőre csak a legközelebbi és az erre következő kihallgatást mondották le, ami körülbelül tíznapos pihenést jelent. Főleg az uralkodóház tagjainak köszönhető, hogy a király Schönbrunba vonult vissza, ahol a folyó kormányzati ügyeket intézte, de azt már nem tudta megállni, hogy amikor Andrássy Gyula gróf jelent meg nála audien-

cián az alkotmánybiztosítékok ügyében, hogy ne fogadja. Ezen audiencia után a király rosszul lett. A sok, megerőltető beszéd következtében heves köhögési inger fogta el, és a rendesnél is nagyobb fáradtságot érzett. Az orvosai ekkor az eddigénél sürgetőbben követelték, hogy vonuljon vissza. Ekkor közölte Wekerlével, hogy nem fogadhatja.

Ma valamelyes javulás állt be a király állapotában. Fogadott néhány személyiséget, így Achrenthal báró külügyminisztert, Schiessl lovagot, a kabinetiroda igazgatóját s Bolfras báró tábornagyot, a főhadsegédét. Mindez urak jelentéseket tettek, s a király csak egy-két szónyi megjegyzést tett. Wekerlével azonban hosszabban kellett volna tárgyalnia, felelgetni, vitatkozni, és ezt már nem lehet. Most nagyon ügyelnek a királyra, és szigorú elővigyázati intézkedéseket tettek. Már bizonyos, hogy a spanyol királyi pár tiszteletére rendezendő udvari ünnepeken a király kevesebb részt fog venni, mint ahogy tervezték. Vigyázni kell magára a felségnek, és inkább túlozt gonddal örködnek az állapota fölött, semhogy veszedelemnek tegyék ki.

Hogyan betegedett meg?

Bécs, október 10.

A király környezetében beszéltek, hogy mikor a meghülés első jelei mutatkoztak, rá akarták venni, hogy utazzék délidőkre, de az uralkodó hallani se akart róla. Bécsben, illetőleg Schönbrunban marad, míg teljesen kiheveri mostani baját. Természetesen arról szó sem lehet, hogy a jövő hónapokban Budapestre utazzék. Valószínű, hogy akkor hült meg a király, amikor nyitott udvari hintón kísérte a déli vasúthoz Vladimír nagyherceget. Már másnap erős náthát kapott, fáradtságról panaszkodott, szemhéja nehéz volt. Az udvari orvos mindjárt teljes kimélettel tanácsolt, de ő felsége még sem akart a szokottnál is korábban lefeküdni és egész nap dolgozott, csak éppen, hogy reggeli sétájáról lemondott. Kerzlenek nevetve mondta az uralkodó, hogy nem aggódik, más se aggódjék miatta, ami pedig a náthát illeti, az még jó, mert a légzőszervek kitisztulnak tőle. Kedden a király gróf Andrássyt fogadta, közvetlenül aztán a trónörökös jelent meg kihallgatáson; ő felsége ezen a két audiencián hangosan, élénken és sokat beszélt, néhány óra múlva már mutatkoztak ennek káros következményei: erős köhögés állott be, az éjszaka nem volt nyugodt és reggelre fáradtnak érezte magát az uralkodó, a köhögése sem enyhült és orvosainak tanácsára belegegyczett, hogy a délutáni 3 órára kitűzött audiencia elmaradjon. Ezért nem fogadta Wekerle miniszterelnököt. A múlt éjszaka is fel-felköhögött a király, de láza nincsen, a fáradtság elmúlt, a szubjektív érzés jó és a felség erős szervezete előreláthatólag néhány nap alatt kiheveri a könnyű hurutot.

Bécs, október 10.

A király a karinthiai hadgyakorlatoknál hült meg. Az orvosi tanács ellenére a felség tovább sem kimélte magát; a román király, később a conaughti herceg, majd az orosz nagyherceg-pár bécsi látogatásakor lelkiismeretesen teljesítette a reprezentáció kötelességeit; ennek tudható be, hogy könnyebb rosszabbodás állott be, különösen, mikor a felség nyitott kocsin kísérte a vasúthoz a nagyhercegpárt. A politikai események is erősen izgatták az uralkodót. Mindezek a körülmények tették, hogy az uralkodó ideges, levert, fáradt volt és környezete is megérezte azt, holott a felség környezetével a legnagyobb előzékenységgel szokott bánni egyébkor. A magyar belügyminiszter kihallgatása után, amelyen a király túlságosan sokat felhevülve, izgatottan beszélt, fáradt volt és estére a bronchitis tünetei jelentkeztek, de azért ő felsége nem akart korábban lefeküdni, hiába kérte orvosa.

Köhögés, étvágytalanság.

Bécs, október 10.

A király betegsége egészen jelentéktelen volna, ha magas kora miatt nem kellene aggódni. A meghülés a rendes lefolyású, dr. Kerzl udvari orvos mégis elhatározta, hogy megosztja a nagy felelősséget Neusser udvari tanácsossal, aki naponta egyszer megvizsgálja a felséget. Aggodalomra egyáltalán nincs ok. Az uralkodó semmiben sem tér el régi szokásaitól, korán fekszik és korán kel, minden iránt érdeklődik, a politikai események élénken foglalkoztatják. A köhögése mindenesetre erős és étvágya sem valami jó, de a felség sohasem volt nagy evő, s így most is elegendő a táplálkozása. Alapítalak a nagy lázról terjesztett hírek. A hőemelkedés alig néhány tized fok a normális fölött. A múlt éjszakát a király jól töltötte, ma is jókedvű, noha a lázjelenségek nem multak el. A bronchitis, amely 2—3 nap előtt elérte tetőpontját, már oldódik és ha a király kiméli magát, akkor 8—10 nap alatt teljesen helyreáll az egészsége.

Aggasztó hírek.

Bécs, október 10.

Ma nyilvánosságra jutott, hogy a királyt házi orvosán dr. Kerzlen kívül Neusser professzor is megvizsgálta, még pedig különösen a gégejét. A király mindenáron fogadni akarta az osztrák és magyar miniszterelnököket és az orvosainak valósággal könyörögniök kellett, hogy a kihallgatást elhalasztassa. Némi nyugtalanságra ad okot az is, hogy a király nem akar hajnali fél óráig tovább ágyban maradni, holott kielégítő nyugalomra sürgős szüksége volna. A kiadott bulletin javulást konstata, de hangsúlyozza, hogy a bronchitis konok betegség, amely esetleg hosszasan elhúzódhat.

Félhivatalos szépitgetések

A félhivatalos Budapesti Tudósító tegnapi, első közleménye így szólt:

Bécs, október 9.

Ő felsége állapotában öröndetes javulás állott be, amennyiben a katarrhális nehézségek engedtek; mindazonáltal még mindig bizonyos köhögési inger áll fenn, amely az uralkodót megakadályozza abban, hogy hosszabban beszélhessen. Ez volt az oka, hogy ő felsége lemondatta a két miniszterelnök szerda délutánra kitűzött kihallgatását. Különben ő felsége egészen jól érzi magát; egész nap ágyon kívül volt és mint rendesen, intézi a folyó ügyeket. Hasonló okból a küszöbön álló udvari ünnepek programja „alighanem változást szenved.”

A félhivatalos Magyar Távirati Iroda ma a következőket jelenti:

Bécs, október 10.

A lapok részletesen tárgyalják ő felsége egészségi állapotát és megállapítják, hogy aggodalomra nem ad okot, ő felsége teljesen lázmentes, naponként előterjesztéseket hallgat meg és elintézi az összes uralkodói teendőket. Ő felsége gyöngékedése az utolsó hadgyakorlatokon való meghűlésére vezetendő vissza. Növelte a katarrust az is, hogy ő felsége az utóbbi időben a reprezentálás teendőivel igen nagy mértékben igénybe volt véve. Ő felségének jó étvágya van és alapos az a remény, hogy a legrövidebb időn belül ismét kikocsizhat és egészsége teljesen helyre lesz állítva.

Az ügyvédgyűlés. Az országos ügyvéd-kongresszus tegnap délután tartotta utolsó értekezletét Szivák Imre elnöklése mellett. A gyűlés kezdetekor felolvasták a kabinetiroda táviratát, amely megköszöni az ügyvédgyűlésnek a királyhoz intézett üdvözlését. Az utolsó ülésen a szegényvédelem kérdését szabályozták, majd Biró Mór előadó az összeférhetetlenségi ügyről tartott beszédet. Ehhez a tárgyhöz többen hozzászóltak s a kongresszus elfogadta az előadó javaslatát az ügyvédi inkompatibilitás eseteire vonatkozólag. Az ügyvédgyűlés végül elhatározta, hogy a polgári perrendtartásnak az ügyvédi tekintélyt sértő paragrafusai kiküszöbölése tárgyában fölír az igazságügyminiszterhez.

Andrássy a választói reformról

Andrássy Gyula gróf a Ház folyosóin beszélt az alkotmánybiztosítókról és az új választási rendről. Két év múlva választhatunk. Addig szeressük a trónörököszt

Nehezen várja a Ház, hogy hitelesen megtudja, mit végzett gróf Andrássy Gyula Bécsben. A belügyminiszter ma közlékenyebb volt, mint egyébként. Barátságosan fogadta az érdeklődő honatyákat s hosszasan beszélgetett velük. Hódy Gyula, Szatmári Mór, gróf Batthyány Zsigmond, Halász Lajos, Kmety Károly Burgyán Aladár, Szabó István, gróf Zichy Miklós hallgatták az előadását.

— Jó színben vagy, meghiztál! — mondotta Hódy Gyulának.

— Örömben, hogy megszerezted az alkotmánybiztosítókat — kegyelmes uram — volt a válasz.

— Gratulálunk, gratulálunk! — hangzott mindenünnen.

— Köszönöm, most már elfogadhatom — szölt Andrássy — de nem szeretném, ha az újságok már most megírnák, hogy mit végeztem.

— Ugy ne járj kegyelmes uram — jegyezte meg temperamentumosan Halász Lajos — mint az a kollegád, aki a minap szintén hallgatást kívánt tőlünk, de öt perccel később személyesen mondotta el a titkokat az újságíróknak.

A közigazgatási bíróság beleszóllhat a katonai jogtalanságokba is. Ez a novum

A belügyminiszter nagy vonásokban megrajzolta az alkotmánybiztosítók lényegét.

— Amit kieszközöltem a felségnél, — mondotta — az a közigazgatási bíróság hatáskörének a megállapítása, illetőleg kiterjesztése. Taxative felsorolom azokat a vitás eseteket, amelyek fölött a közigazgatási bíróság dönt. A *halásköri összeütközések eldöntésére* egy ad hoc bíróság fog delegáltatni. Curiai és közigazgatási bírák lesznek a tagjai. Azok a vitás kérdések, amelyeket eddig a minisztertanács bíralt el, szintén az új bíróság elé kerülnek. Hogy ez milyen nagy horderejű, érthetitek. Új dolog és azt hiszem, nagy meglepetést fog kelteni, hogy bizonyos *katonai jogtalanságok ellen* is lehet majd orvoslást keresni a közigazgatási bíróságnál. Jogtalan *katonai behívás* esetében például . . .

— Nagy vivmányok ezek — szölt közbe Burgyán Aladár — s értem, hogy sok nehézségbe került, amíg a felség az előzetes szentesítést megadta. Bizonyos, hogy a kiegyezés megkötése megkönnyítette a kormány feladatát.

A választói reform decentralizált választást hoz, de nem titkosat

Andrássy rátért második nagy munkájára, az általános választói jog kérdésére:

— Tizenhatodikáig nem nyilatkozhatom. De akkor, vagy a *rákövelkező legközelebbi napok* valamelyikén bejelentem a Háznak az alkotmánybiztosítókat és szölok a *választói reformról is. A választói törvény teljesen kész. A választás decentralizált lesz, de nem községenként, hanem kisebb körzetekenként. Esetleg a körjegyzőségek székhelye lesz a választási székhely is. Anketet nem tartok, de a körzetek beosztása* dolgában megkérdem még a megyéket, illetve a megyei *közigazgatási bizottságokat*. A választást nyilvánosnak tervezem és olyan megszorításokkal, hogy a magyarság, illetve a nemzet egységessége ellen irányuló merényleteket megelőzhesük. Remélem, hogy 1909. őszén már az új rend alapján választhatunk. Günther javaslatát a curiai bíráskodás meghosszab-

bitásáról vissza kell vonni és az új választási rendhez képest módosítani kell.

Tetszett, tetszett ez a fejtegetés is a honatyáknak, de nem lelkesedtek érte annyira, mint az alkotmánybiztosítókért. Hiába, az új választásra nem gondol szívesen a közember. De annál többet a kormány. Aki hivatalos jelölségre aspirál, az gondoljon is állandóan a választásra és engedelmeskedjék. Legyen illetudó és tanulja meg, hogy csak igennel szabad szavazni.

Ferenc Ferdinándot pedig ezentúl ne tessék bántani. Barátunk

Ritkán történik meg, hogy Andrássy Gyula ennyire beszédes. S mert már benne volt a szóban, folytatta, amikor azt kérdezték tőle, hogy szívesen jár-e audienciára a trónörökös-főherceg elé?

— Ö Fenségét roppantul félreismerik — mondotta csodálkozó hallgatóságának. — A trónörökös csak jóindulattal van irántunk s igazán *hálásak lehetünk, nagyon sokat köszönhetünk* neki.

Igy fordult a világ. Függetlenségi képviselőknél arról beszél a miniszter, hogy a császári trónörökös szeretni kell s a negyvennyolcasok éljennel felelnék rá. Mi mindenre viszi még rá a gubernementális politika az ellenzékét!

Feltámad a horvát obstrukció

Horvát alelnököt akarnak, ha nem kapnak, megobstruálják a kiegyezést

Vakmerő árulók!

A parlament megnyílt, fölszakadnak a régi sebek és megisméltődnek a régi gazdaságok. A horvátok új obstrukcióra készülnek. A leghitelesebb forrásból arról értesül *A Hír*, hogy a horvátok a Ház tisztviselőinek megválasztása közben felvetik azt a gaz követelésüket, hogy *harmadik alelnököt* akarnak és ez a harmadik alelnök *horvát legyen*.

Ennek az oka az az erőszak, amit a legutóbbi horvát obstrukció alatt az elnöki székből éreznük kellett. Most a horvátok ezt a ravaszságot találták ki: Azt mondják, hogy a horvát alelnök, horvát beszédeknél fölöslegessé tenné majd a tolmácsot és ezzel a tanácskozás menete rendkívül megvolna könnyítve. Valójában azonban azért kellene nekik a magukfajta elnök, hogy szabadon és ellenőrzés nélkül mondhassák el magyarellenes durvaságaikat. Ebbe a bárgyu kelepcebe, azonban a magyar országgyűlés nem fog beleesni.

A horvátok azzal fenyegetőznek, hogy ha nem kapják meg az alelnöküket, *megkezdik az obstrukciót már a kiegyezésnél* és ha a kiegyezésnél elfáradtak, elfogynak, folytatják a költségvetésnél és az esetleges indemnitásnál is.

Az obstrukcióval együtt megindítják a hadjáratot a horvátok Rakovszky ellen is, akit különösen gyűlölnék. Szövetkeznek a *nemzetiségekkel* és a parlamentnek azzal a tekintélyes függetlenségi részével, amely Rakovszkyt intrikái miatt gyűlöli és igyeksenek megbuktatni őt. Az új ülészakban tehát elég élénknek kinálkozik a parlamenti élet már kezdetben is.

*

A horvát delegátusok, akik tegnap reggel érkeztek Budapestre, tegnap és ma több értekezletet tartottak, amelyeken megvitatták következő taktikájukat. A horvátok hosszas tanácskozás után határozatilag kimondták, hogy a

mostani kormánnyal szemben ellenzéki álláspontot foglalnak el. Egyelőre nem határoztak a felől, hogy ezt az ellenzéki szerepet milyen módon és mikor fogják betölteni. A kiegyezés a horvátok szerint nem lesz kedvező, e kérdésben azonban bevárják az előterjesztendő törvényjavaslatokat. Végül hosszas vita keletkezett a házszabályok tervezett módosításáról. Tiltakozni fognak a horvátok az ellen, mintha ők ilyen reakcionárius intézkedésre okot szolgáltatnának volna. A házszabályok revíziója ellen a legelszántabban fognak küzdeni.

A horvátok részére fenntartott képviselőházi jegyzői állásra Popovics Dusánt jelölte az értekezlet.

Véres éjszaka

Tüntetékek és rendőrök harca

— A HIR tudósítójától. —

Az általános munkaszünet szerdán este véres zavargással kezdődött a fővárosban. A munkásság akarata ellenére, váratlanul keletkezett a dühös harc, amelynek egész sereg áldozata lett.

Tegnap este, tíz óra felé kis csoport verődött össze a Dohány-utcában. Száz—százhusz főnyire szaporodva, elindult a Városliget felé s utközben a boltablakokat bottal, kövel beverte.

— Bezárni az üzleteket! — ordították. — Vége a munkának!

A tömegben, amely peréről-perere szaporodott, csaknem kivétel nélkül obszkurus alakok, éretlen suhancok üvöltöztek. A tisztességes munkásnép távol tartotta magát a zavargástól. Jellemző, hogy a tüntetők vezetője is rovott multu ember volt: Schumacher Károly többször büntetett facér gyári munkás. Mellette haladt a felesége, Tóth Róza, aki szintén nem egyszer ült már a börtönben.

A kereskedők megrémültek a zavargás látára és sietve húzták le a vasrudókat. Schumacher szinte örjöngve kiabálta:

— Mi vagyunk az urak ma! Leütni, aki nem engedelmeskedik.

Egy kereskedőt meg is sebesítettek: furkósbottal úgy fejbévágták, hogy előntötte a vér. Az Alsóerdősor és a Dohány-utca sarkán Egedy István 1684 számú rendőr utját állotta a tömegnek, Schumacher azonban odaugrott, mellbevágta és ráírvallt:

— Kuss, te nyavalyás! Ma nem parancsolatok. Üssétek a bitangot!

A zavargók odatolongtak. Révész Salamon 1418 számú rendőr a kartársa segítségére sietett. *Hatalmas közáporral fogadták*. A vakmerő Schumacher verni kezdte Egedyt, a felesége pedig furia módjára támadta meg Révészt.

A rendőrök kardot rántottak és óriási verekedés támadt, amelyben az egész tömeg résztvett. Revolverekkel lövöldöztek s Révészt egy kő homlokán találta, úgy hogy véresen bukkott a kövezetre. Rárohantak s agyba-főbe verték.

Aztán revolvert szedtek elő a rendőrök is. Állítólag a levegőbe lőttek, de tény, hogy *hat ember megsebesült*. A vizsgálat szerint akaratlanul egymásra lőttek a zavargók nagy izgalmukban. A rendőrök lövöldözése megfélemlítette a tömeget s mivel segítséget is kaptak, a tömeg futásnak eredt.

A hirtelen támadt pánikot fölhasználták a rendőrök, hogy Schumachert és feleségét megragadják, összekötözzék. *Szakadallan közápor* közepett vitték be őket a hetedik kerületi kapitányságra. Révész Salamon rendőrt súlyos sérülésével a Rókus-kórházba szállították. Schumacher és felesége, akiknek sérülése nem komoly természetű, hatóság ellen való erőszak miatt jutottak a börtönbe.

*

Zavargás volt a kereskedő alkalmazottak nagygyűlése után is. A tömeg egy része a Vigadóból a Demokrata-kör elé ment és ott tüntetni kezdett. Bónis István rendőrkapitány egy szakasz lovassal közibük vágott és *kivont karddal verte szét* a tüntetőket. Itt is számos sebesülés történt.

A HIR

MEGSZÖKTETTE a saját gyermekét

Egy válópör bonyodalmai

Csáktornya, október 10.

— A Hír tudósítójának távirata. —

Dr. Radó Jenő zágrábi fogorvos két évvel ezelőtt felesége ellen, ki dr. Derecske volt horvátországi igazságügyi főnök és ügyvéd leánya, válópört adott be. Felesége ekkor írásbeli nyilatkozatot adott ki, hogy két leányáról lemond. Egy alkalommal az anya a gyermekeket az utcán meglátta, magához vette őket és férje ellen keresetet indított. A gyermekek eltartása fejében a zágrábi bíróság havi 200 koronát ítelt meg és a gyermekeket hétéves korukig, esetleg a válópör végéig az anyának ítélte oda. A férj magyar honpolgár lévén, a győri árvaszéket tartotta illetékesnek a végzésre és oda fordult.

Időközben letelt a zágrábi bíróság végzésének határideje s Radó követelte a gyermekeit, de kérésének nem tettek eleget. Erre hétfőn délután fivérével feleségének lakásához ment és gyermekeit, kik az udvarban játszottak, magához vette és autómobilon elutazott. Tegnap érkezett Csáktornyára, hol a zágrábi rendőrség megkeresésére tartózkodott. A gyermekeket a bíróság vette védelmébe, míg Radót igazolás után szabadlábra helyezték. Ma reggel érkezett ide Radóné az atyjával, bírósági végzést hozva Zágrábból a gyermekek kiadására. A hatóság, mely már érintkezésben van a győri árvaszékekkel, azt megtagadta és az árvaszék végzése után adja ki a gyermekeket. Mindkét fél itt várja meg a végzést.

Botrány az orfeumban

Amikor honatyák mulatnak

— A HIR tudósítójától. —

Revolveres botrány történt a múlt éjszaka a Fővárosi Orfeum télikertjében. Két országgyűlési képviselő dr. Kun Árpád és Korda Andor állított be oda két vidéki ismerősük társaságában. Nemsokára folyt a pezsgő s nemsokára kiöltözött lányok, hanem a cigányok és pincérek is javában iddognak.

Kun Árpád, aki az ország legmagyarabb vidékén, a jászok Mezőtúron volt polgármester, roppantul hazafias férfi, s állandóan zsinoros magyar ruhát visel s a mulatság mámorában fölébredt benne a magyar virtus. Tasnád képviselője elkiáltotta magát:

— Ki a legény a csárdában? Mindjárt megmutatom.

— Mit akarsz? — kérdezte ijedten Korda.

— Kiverem innen mindenkit, amugy turiasan.

Korda kapacitálta, de hasztalanul. Végre is azt mondta, hogy ezt a gyáva pesti népet kivernire kell; elég, ha ráijesztenek.

Kun Árpád elővette a revolverét s belelőtt a padozatba. Nagy pánik keletkezett. A vendégek rémülten menekültek és az ügyvezető Steiner behívta a rendőrtisztviselőt. Ez igazolásra szólította föl a képviselőket s aztán elbozátotta őket. Följelentést tettek ellenük kihágás címén.

☞ **Négy suhanc merénylete.** Hajmás-kéren, mint nekünk jelentik, négy odaváló suhanc állati merényletet követett el Vén Zsófia, egy önmagával tehetetlen eszelős, szélidőit leány ellen. A szerencsétlen teremtés vasárnap este szokása szerint aludni ment az istállóba, ahová az éjszaka folyamán négy suhanc lopódzott be, még pedig Szerenese Viktor, Mészáros Lajos, Hérics Kálmán és Osordai János, valamennyien tízenyolc-huszévesek. A legények megtámadták Vén Zsófiát s annyira tönkretették, hogy a szerencsétlen vasárnap meghalt. A esendőség elfogta a brutális suhancot és Veszprémben szállította őket.

Elrabolt iskoláslány

Meztelenül faluról falura

— A HIR tudósítójának jelentése. —

Sátoraljauhely, október 10.

Nagy izgalmat keltett városszerte Tratner Márton szénkereskedő kilencéves kislányának az eltűnése. A kislány tegnapelőtt reggel iskolába ment, ott nem látták, s azóta nyoma veszett. Mindenki azt hitte, hogy a szerencsétlen gyermek erkölcstelen merényletnek vagy büntetésnek esett áldozatul. A rendőrség erőyes nyomozást indított meg, hogy Tratner Márton gyermekének sorsa mihamarabb előkerüljön. Amikor a barna arcú kisleány eltűnt, fehér kalap, fekete kabát és piros szoknya volt rajta. Egy egész nap telt el, és semmi hír sem érkezett az eltűnt gyermekről. A szülők kétségbeesetten panaszkodtak mindenütt, de eredmény nélkül.

Ma végre hír érkezett arról, hogy micsoda sors érte a kislányt. Tarczán, Kassa mellett ugyanis ráakadt a rendőrség. Nyomban kihallgatták, s vallomásaiban elmondta, hogy iskolába menet egy cigányasszony megszólította és cukorral maga után esalogatta a város szélére, a temető mellé, ahol levelköztette, kiszedte fiulvalóit és ócska rongyokba öltöztette. A kisleány sirva panaszkolt, hogy a cigányasszony nagyon megrverte és ráparancsolt, hogy neki mindenben engedelmességedjék. Azután koldulni vitte magával faluról-falura. Mikor Tarczára értek, a cigányasszony levelköztette a kislányt és ráparancsolt, hogy várjon rá, azután otthagya. A kisleány hosszú ideig várta. Mikor nem jött, bement a faluba és elpanaszolta, hogy erőszakkal elrabolták. A esendőség őrizetébe vette a kislányt és intézkedett a cigányasszony körözése iránt, akit el is fogtak és a kassai ügyészségre szállították.

☞ **A melkerinek.** A budapesti tolvajnyelv melkerin-nek nevezi azokat a veszedelmes nőket, akik pásztorórán megfejik, kifosztják a gyanútlan férfiakat. Hírhedt melkerin a fővárosban Gálffy Mariska artistanő. A huszonkétéves lány tegnap éjjel az Aranyhöz-szállóba csalt egy magánhivatalnokot s ott harátnőjének segítségével kétszáz koronáját ellopta. Gálffy Mariskát elfogták s átkísérték az ügyészség fogházába, a másik leányt pedig, aki megszökött, nyomozzák a detektívek. — Az összes budapesti nők közül, a kik a szerelemből hasznot húznak, legfélelmezből az a hölgy, akit ma följelentettek. L. Vilmos drezdai kereskedő ugyanis azt a panaszt tette, hogy a Vánház-köruton lévő Nádor-szállóban töltötte az éjszakát egy csinos asszonnyal, aki három ezer korona papírpénzt s negyven márkányi aranyat ellopott tőle. Amikor reggel fölébredt, a tolvaj már nem volt a szobában. A szemleírás alapján biztosra veszik, hogy a tettes Horváth Jánosné, született Wéber Mária, aki már sokszor megfordult a szállóban. Az utóbbi időben gyümölcskereskedőnőnek adta ki magát s Szentendrén lakott. Negyvenéves, de sokkal fiatalabbnak látszó, karesu, egészséges arcú, jómódu asszony.

☞ **Leégett falu.** Komárommegye Tárkány községében kedden este tűz támadt. Az óriási szélvész miatt majdnem az egész falu martaléka lett a tűzveszedelemnek. Százkilencven lakóház, sok takarmány és gabona elégett. A kár félmillió korona.

☞ **Halálozás.** Feszl Zsigmond huszárezredes, a boszniai és hercegovinai mentelepek parancsnoka e hónap 9-én Szerajevóban meghalt. A kiváló katonát sikereinek elismeréséül a király több ízben kitüntette. Nagyszámú családja, közte öccse, Feszl Eászló fővárosi tanár és unokaöccse, Feszl Géza, a kitűnő író gyászolják.

☞ **Házasság.** Fried Albert október 22-ikén esküszik 8-éves húsvégét Tiszákesziben Gutlőhn Szerónéknak.

☞ **Krimicsau!** A szolnoki munkások délelőtti tartották tüntető felvonulásukat a városban keresztül, amely felvonulásban mintegy ötszáz ember vett részt. A vasuti műhely munkásai dolgoztak. Az itteni gőzfűrésztulajdonosok elhatározták, hogy két hétre beszüntetik gyáraikban a munkát s ezzel felelnek munkásaik mai sztrájkjára. Az itteni összes iparosok is gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy munkásaikkal e héten nem dolgoztatnak, míg az építőiparosok a jövő héten bárca-rendszer alapján új szerződést kötnek munkásaikkal. A tüntető felvonulásban egyébként az ipari munkásoknak csak fele vett részt. Az üzletek, kávéházak és vendéglők nyitva voltak.

MŰVÉSZET

SZÍNHÁZ * ZENE * KÉP * KÖNYV

* **A Népszínház-Vigopera** operai személyzete holnap, pénteken a Carmen-ben fog bemutatkozni a közönségnek. A dalművet Hevesy Sándor dr. rendezte, a zenekart Mader Rezső igazgató tanította be. Az igazgatóság nagy gondot fordított arra, hogy Bizet remekműve méltó kiállításban kerüljön színre. A forgószínpad, plasztikus dekorációi szépségükkel teljesen alkalmazkodnak a ragyogó jelmezekhez, melyeknek kiállítására az igazgatóság sokat áldozott. A fordítás Pásztor Árpád kiváló képességeit dicséri. Az előadás holnap kivételképpen félnyolc órakor kezdődik. Carmen szereposztása a következő: Dos José: Orszelsky Szaniszló, Escamillo: Székely Gyula, Doncairo: Bálint Béla, Remendado: Kalmár József, Zuniga: Várkonyi Flóris, Morales: Dános Árpád, Lillas Pastia: Dobi Ferenc, Carmen: Révy Auréla, Micaela: Ledovsky Gizella, Frasquitta: Alexy Olga, Mercedes: Della Donna Eugenia, Manola: Langer Karola.

* **A Modern Színház-Kabaret első előadása.** Az Andrassy-úti új Kabaret iránt oly nagy az érdeklődés, hogy a pénteki előadásra már napok előtt elkelt minden jegy. Az előadás műsorát a Három istennő című prólóg nyitja meg, melyet Pálmai Ilka irt és ad elő. Az est folyamán még Szomaházy István A trónörökös című életképe, Molnár Ferenc A drágaság című pesti jelenete, Hellai Jenő és Szirmai Albert Jus primacnoctis című operettje kerül színre. Ezenkívül igen hatásos kabaret-számokat ad elő Pálmai Ilka, Medgyaszay Vilma, Keleti Juliska, Vörös Ily, Nyáray Antal, Kardos Andor és Sólyom Márton. Szerződtette az igazgatóság Alba Nevist, aki verseit fogja előadni. Az előadás pont kilenc órakor kezdődik.

A LÓBÖRZÉRŐL

Két futam kivételével, valamennyi verseny szám meglepetéssel végződött ma délután. A főversenyt, a Totalizátor-handicap-ot Va d'or nyerte meg s hatszoros kvótát juttatott a híveinek. Részletes eredmény:

I. **Nyeretlenek versenye.** Díj 3000 korona. Távoleség 2000 méter. Blaskovich Ernő Kupece (Janek) első, Edömér (Fries) második, Oyama (Krouzil) harmadik. Totalizátor: 10 : 17. Helyre 20 : 25 és 32.

II. **Eladóverseny.** Díj 2000 korona. Távoleség 1400 méter. Báró Herzog M. János vitéze (Hollinger) első, Rendetlen (Gulyás) második, Ito (Szente) harmadik. Totalizátor: 10 : 29. Helyre: 20 : 31 és 27.

III. **Totalizátor-handicap.** Díj 20.000 korona. 3000 korona és 1000 korona. Báró Tornyai-Schossberger L. Vadörje (Southey) első, Delphin (Burns) második, Tacitus (Seiler) harmadik. Totalizátor: 10 : 59. Helyre: 20 : 42, 63 és 63.

IV. **Kétévesek handicapja.** Díj 3000 korona. Távoleség 1000 méter. Meichl T. Alea jactája (Birkenruth) első, Joseph (Cockeram) második, Döcsey (Hollinger) harmadik. Totalizátor: 10 : 97. Helyre: 20 : 72, 67 és 290.

V. **Nyeretlen kétévesek eladóversenye.** Díj 2000 korona. Távoleség 1100 méter. Báró Springer G. Pietája (Dyk) első, Redostó (Hollinger) második, Vilja (Guttman) harmadik. Totalizátor: 10 : 73. Helyre: 20 : 50; 35 és 84.

VI. **Handicap.** Díj 3000 korona. Távoleség 1600 méter. Báró Herzog M. Elemére (Walkington) első, Tofana (Fries) második, Méltány (Taral J.) harmadik. Totalizátor: 10 : 52. Helyre: 20 : 41, 37 és 80.

SZÍNHÁZAK

Péntek, 1907. október 11-én.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Zárva.

Heti műsor:
Szombat: Pillangó kisasszony.
Vasárnap: Rigoletto, Táncegyveleg.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

A nászinduló.

Dráma 3 felvonásban.
Kezdete 7/8 órákor.

Heti műsor:

Szombat: A három testőr.
Vasárnap d. u.: Mary Ann.
este: A bálás utókor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

A tenger.

Kezdete 7/8 órákor.

KIRÁLY SZÍNHÁZ.

A vig özvegy.

Operett 3 felvonásban.
Kezdete 7/8 órákor.

Heti műsor:

Szombat: A vig özvegy.
Vasárnap d. u.: A vig özvegy; este: A vig özvegy.

NÉPSZÍNHÁZ.

(Vig-Opera).

Carmen.

Opera 3 felvonásban.
Kezdete 7/8 órákor.

Heti műsor:

Péntek: Carmen.
Szombat: Sárga dominó.
Vasárnap d. u.: Bolond Istók; este: Sárga dominó.

Modern Színház — Cabaret.

Andrássy-ut 69.

Ma, pénteken, október 11-én:

Három istennő.

Prólog, írta és előadja Pálmay Ilka.

Drágaság.

Pesti jelenet, írta Molnár Ferenc.

A trónörökös.

Életrajz, írta Szomaházy István.

Jus primae noctis.

Operett, írta Rittai J. és Szirmai A.

Cabaret-számokban fellépnek:

Pálmay Ilka, Medgyaszay Vilma, Keleti Juliska, Vörös Ily, Nyáray Antal, Kardos Andor, Sólyom Márton.

Kezdete 9 órákor.

Előzetes jelentés!

Keleti-Színház

VII., Baross-tér 15. sz.

A MAGYARORSZÁG-KÁVÉHÁZ épületében e hóban nyílik meg.

FOLIES CAPRICE

Igazgatók: LEITNER és KELETI UJDONSÁG! Ma és mindennap Ujdonság!
Révay-utca 18. Rendező: ROTT SÁNDOR UJDONSÁG!
Az előadás kezdete fél 9 órákor.

Biztos diagnózis

böszöret írta: Cagliostro.

Végül 11 órákor!! Szenczáclás!!

„Die lästige Wittwe“

Böszöret 1 felvonásban. Írta: SATYR.

Továbbá: Trebitsch Sándor és Baura Emil urak új szülő számaikkal.

Nappali pénztár délelőtt 9-11-ig és délután 3-6-ig.

Az I. emeleti CASINO DE PARIS megnyílt. Kezdete fél 12 órákor, többek közt a 7 híres Postillonok, valamint angol és francia különlegességek fellépte.

Nagydisz-előadás az Eldorádó (csoda) színházban

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 64. szám. élettelen alakok

Az ujkor legnagyobb csodája a színpadon megjelenő az alatt felsorolt műsorban foglalt dalokat és operettek, úgy mint élő emberek adják elő.

DISZMŰSOR:

1. Akarsz a hugom lenni?	7. A maximál	} A Vig
2. Vándordal	8. A bálszirenek	
3. Lakodalom Lehmanéknál	9. Viljadal	} özvegy-
4. Bajor tánc	10. Dal az ostoba lovasról	
5. A hintadál	11. A grisettek	} böi
6. A bucsu	12. Harangütés Balada	

Kezdete este fél 6 órákor, éjjel 12-ig. Minden órában új előadás. Helyárak: Pályolytűs 1 kor., zártszék 60 fillér, I. hely 40 fillér, II. hely 30 fillér.

Hersch Samu igazgató. Magyarország-Ausztria egyetemes vezérképviselője.

Budapesti CABARET Teréz-körút 28. sz. (Bonbonnière) Telefon 52-88

Minden este 9-től 12-ig nagy előadás.

LÁSZLO RÓZSI (9-kor) mint GLAVARI ZSAZSA (11-kor) mint MONTIGNOSO.

Husz új Cabaret-szám. — Három új darab. László Rózi, Nagy Endre, Ferenyos Károly, Kápolnay Irén, Máhr Nándor, Balogh Bónke stb. minden este fellép. — Jegyek: Bárdnál, Kossuth Lajos-utca és Andrásy-ut. Zipszer-nél, Andrásy-ut és a Cabaret-pénztáránál.

VÁSZON GYÁRI RAKTÁR

AJÁNL EREDETI GYÁRI ÁRAKBAN VÁSZON és DAMASZT ÁRUKAT UGYSZINTÉN SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FEHÉRNEMŰEKET MINTÁKAT SZÖVETEKBŐL MOSKÓBŐL BŐLÉS KÉPES FEHÉRNEMŰ-ÁRJEGYZÉKET INGYEN és BÉRMENTVE KÜLD.

AUER IGNÁC FIA

BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 10.

Megnyílt a legszebb Cabaret

KEDELYES SZÍNHÁZ

TELEFON 89-84. ÜLLŐI-ÚT 46. TELEFON 99-84.

Kiváló tagjai: Sziklai J. Jenő, Papp János, Molnár Bella, Füzér Ada, Dósi Irén, Arany Sári, Aranyosi Klára, Girát Károly mint dög, Szentes János, Bodrogi László. A zongoránál H. Bihari Zoltán.

Naponta új műsor. — CABARETSZÁMOK és OPERETTEK. Pályolytűs... nappal a pénztárnál 10. Fontartott helyek Jegyek kaphatók (12 és este fél 7 óráig) Telefon 89-84. utján is lehet KEZDETE ESTE 8 ÓRÁKOR legyet rezerváltatni

Mint kiválóan szép és zsi ujdonságokat hozzuk 2 remek modell aijat.

8 kor. 8 kor.

Paris London

Blikkes divatalj gyönyörű fazonban teljesen díszített oldalrészelkel és gázdagon berakott szétréplő szegélyekkel. Az új a kelmehez illő selyemmel, bársonnyal teljesen vagy bórral paszpólirozható, esetleg paszpóli dísz nélkül készíthető.

Ugy a „PARIS” mint a „LONDON” 8 korona, kitűnő minőségű lodenből, fekete, sötétkék, szürke, drapp és barna színben, vagy legdivatosabb angol mintázatú fórluhuszövetekből szürke, drapp és oliv színekben. Aljaink kitűnnek extra jó szabású és pontos kivitelük által. Minden egyes darab mérték után készül, melyhez szükséges a schluss, csipő bőség, elő- és hát hossza a szoknyának, továbbá a szín előírása.

„ZUR SCHOSSENFABRIK”
Wien, XVI., Neulerchenfelderstr. 2.
Magyar levelezés. Magyar levelezés.

Világhírű zongorák

mint Bösendorfer, Ehrbar, Bechstein, Ibach, Gaveau Párisból stb. legolcsóbban vásárolhatók és bérelhetők.

Keresztély

hirneves zongoratermében)
Budapestben, Váci-körút 21. sz. (Iparudvar)

Mascagni

elite olasz zene-társulat

az ÁRVAY OTTÓ EDE Kávéházában Aréna- és István-ut sarkán hangversenyez. Szünetközben SZALAI JÓZSI hírneves szolista zenekarával hangversenyez.

Vértess-féle sóborszesz Minden házában szükséges

Tristán és Izolde...

Isten hozott, édes Tristán
Izoldád, ime köszönt:
Hozok neked sok virágot,
Ölelést meg csóközönt.

Isten hozott, édes Tristán,
A szívem örvend neked
Csakhogy végre látom arcod,
Hogy hallhatom éneked.

Isten hozott édes Tristán,
Ugy vártalak, lestelek,
Nappal ébren, éjszakánként
Álmomban kerestelek.

Isten hozott, édes Tristán,
Nem vagyok már szomorú,
Veled együtt jár a napfény,
Előled fut a ború.

Isten hozott, édes Tristán,
Több vagy mint tengernyi
(kincs,

Oh mert neked Burián Károly
Száz Tristán közt párod nincs.

Isten hozott édes Tristán,
Ugy szeretlek tégedet,
Mint csak a Fehérkeresztes
Alföldi sóborszeszet.

Az Alföldi fehér keresztés sóborszesz egyedüli gyártója az

ELSŐ Alföldi Cognacgyár:

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KECSKEMÉTEN.
Ő cs. és kir. fensége József főherceg kamarai szállítója.

Kapható mindenütt.
Postán utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküldése után.

ÁRAK:
óriási próbaüveg csak 40 fillér.

APRÓ

E rovatban minden szó egyszeri beiktatása 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér.

Ajánlatokhoz, melyeket valamely jel-
le alatt küldenek a Kiadóhivatalba,
nem tessék eredeti okiratokat mellékelni,
mert ezáltal semmiféle felelősséget
nem vállalunk.

Azokat az ajánlatokat és leveleket,
melyeket az apróhirdetés megjelenésé-
től számított négy hét alatt címeztek,
jüket el nem visz, a Kiadóhivatal meg-
semmisíti.

Apróhirdetéseket

központi irodákban s ere-
deti nyugta mellett még a
következő fiókokban lehet
földelni:

I. kerület.

Vár Polatschek Lajos do-
hánytörzséje, Stark Ferenc
könyv- és zeneműkereske-
dése, I. ker., Krisztina-ter 7.
Döbrentei-ter 5., özv. Ilosvai
Józsefné tudósító és hirdetési
iroda.

II. kerület.

Fő-utca 2. sz., Toldi Lajos
könyvkereskedése.

IV. kerület.

Kálvin-ter 2., Engelmar n
M. gyorsírójómódja, Pep-
névelő-utca 8. Stark Nán-
dor könyvkereskedése. Vám-
ház-körút 14., Györi Vilmos
dohánytörzséje, Kecskeméti-
utca 14., Szántó Mór dohány-
törzséje, Egyetem-ter 5., özv.
Schneider Imréné dohány-
törzséje, Peronciak-tere 9.,
Szénágy Béla papirkereske-
dése, Párisi-utca 7., Tusák
Józsefné dohánytörzséje, Pe-
tőfi-ter 3. Nemesek A. J. ni-
ságrudája, Várház-körút 6.,
Jörg Lujza dohánytörzséje.

V. kerület.

Erzsébet-ter 13., Klein Armin
dohánytörzséje, Lipót-körút
26., Grosz Etel dohánytörzsé-
je, Lipót-körút 8., Schödl
Gyula dohánytörzséje és posta-
gyűjtőhely, Dorottya-utca 13.,
Weil Vilmos dohánytörzséje,
Szabadság-ter, Füzödpalota,
Füred-utca 5., dohánytörzséje,
Nátor-utca 26., dohánytörzséje,
Marokkói-utca 2. sz., Földes
Árminé.

VI. kerület.

Teréz-körút 54., Breuer nővé-
rek dohánytörzséje, An-
drássy-ut 48., Rohonczi Ilona
dohánytörzséje, Andrásy-ut
39., Berkovits Szereszen-utca
dohánytörzséje, Szereszen-utca
1., Spielmann Maria dohány-
törzséje, Teréz-körút 2. sz.,
Zala Mór zeneműkereskedése,
Andrássy-ut 4., Zipser és
König zeneműkereskedése,
Andrássy-ut 50., özv. Reisz
J.-né dohánytörzséje, Váci-
körút 65. sz., özv. Bleuer Á-
rminé, Andrásy-ut 20., özv.
Steiner Ignácné dohánytörzsé-
je, Teréz-körút 39., Pra-
ger Cecília dohánytörzséje,
Szondi-utca 17. sz., Weitz
Jenny dohánytörzséje.

VII. kerület.

Árná-ut 44., Gang Adolf pa-
pirkereskedése, Baross-ter
20., özv. Grünhut Mórna do-
hánytörzséje, Rákóczi-ut 59.,
Jambrikovits dohánytörzséje,
Király-utca 1. sz., Orczy-ház,
Popper Izidorné dohánytörzsé-
je, Király-utca 69., özv.
Schlesinger Vilmosné do-
hánytörzséje, Erzsébet-körút
2., özv. Kálmán Lajosné do-
hánytörzséje, Erzsébet-körút
54., özv. Zwilling Mórna do-
hánytörzséje, Erzsébet-
körút 7., Weisz Jenőné do-
hánytörzséje, Erzsébet-körút
54., Braun Janka dohány-
törzséje, Damjanich-utca 39.,
Wellisch Miksa papirkeres-
kedése.

VIII. kerület.

Múzeum-körút 18., Kernberg
Lóráld dohánytörzséje, Kun-
ta és Teleki-ter sarkán,
Medák H. Mária fűszerkeres-
kedő, Ullői-ut 46., Kartsch-
maroff J. dohánytörzséje,
Múzeum-körút 2., ifj. Nagel
Otto könyvkereskedése, Jö-
zsef-körút 50., Reisz Ben-
riette dohánytörzséje, Rá-
kóczi-ut 1., Sorponyi V. do-
hánytörzséje, Práter-utca 19.
Rednár Aranka dohánytörzsé-
je, Szalma dohánytörzsé-
je, Baross-utca 21. szám,
Schulz Adolf dohánytörzséje,
József-körút 23. sz., Gangli
Anna dohánytörzséje, Rá-
kóczi-ut 57. sz., Kirschbaum
Edéné dohánytörzséje.

IX. kerület.

Üllői-ut 83., Richter Lipót
papirkereskedő.

X. kerület.

Kőbánya, Liget-ter 2. szám,
Novotny Irma.

Újpest.

Árpád-utca 10., özv. Deuch
Teréz hírlapkiadó, István-
utca 10. sz., Márton Kálmán
nagyíródsége, Árpád-utca 25.,
István Márk. Adánstól minden

Hirdetési iroda.

Házasság

Keresztény
házaságokat díszkréten utalagos
díjazásért közvetíték Rákóczi-ut
65. Válaszbélyeg. 10795

Állást keresők

Házyezetőnői állást

Keres megbízható izr. özv.
asszony. Szives megkeresé-
seket „Anyahelyettes” jel-
lige alatt a kiadóba kér.

A t.c. gazdálkötőnség

és iparvállalkozók figyel-
mébe ajánlom 1884 óta fenn-
álló gazdasági és iparsze-
méltyeteket elhelyező irodá-
mat. Gazdatisztek, gépészek,
kovácsok, malmárosok, szesz-
főzők, kertészek, kezesek
és felelősséggel, főnököknek
díjmentesen elhelyeztetnek.
Kraukauer Armin, VI. Nagy-
mező-utca 25. szám. Telefon
94-76. 10.003

Betöltendő állások

Pályázatok.

3 könyvtel, pénztárnoki,
irodavezetői, gazdasági,
erdészeti, gépész, raktár-
noki állások betöltendőik.
Fűtőtelek olvashatók az
Országos Pályázati Köz-
lönyben. Mutatvány-
szám ingyen. Budapest, Nap-
utca 13.

Fiatalkövvelők

mellékszakképzést felvételre ke-
res, könyvelésben járatos, jelző
„Lelkiismeretes.” 10699

Cukrászdába

tanulóknak felvételt jó házból
való fiú, teljes ellátásra. Dam-
janich-utca 33. 2905

Házmesteri

állást keres tisztességes,
gyermektelen házaspár. Címe
Kazinczy-ut. 44. ajtó 4. 319

Mezőgazdasági

szakközi: 2 segédírást 1
felügyelői, 11 ispáni, 1
kafesári, gazda, botos
ispán, kasznár, sajtos,
ellenőri, magtárosi, te-
henészti állást közli az
Országos Pályázati Köz-
löny. Mutatványszám
ingyen. Budapest, Nap-
utca 13.

Szininövendékek

jól jövedelmező mellékszakké-
pzésre alkalmatlanok. Írásbeli
ajánlatok az **Alföldi Tö-
dőstöröz**, Erzsébet-körút 41.
címezendők. 250

Betöltendő

állásokat közli az Országos
Pályázati Közlöny, mely
most csatolt Nap-utca 13.
alatt, saját nyomdában,
saját házban létezik. Mu-
tatványszám ingyen. 21517

Oktatás

Cimbalom-tanítónő

tanítási mód szerint szerint
kottából, vagy cigányosan mér-
sékelt áron, egy saját lakásán
mint házon kívül. Hét hónap
alatt biztos eredmény. VII.
Ovoda-utca 19 III. em. 32. 668

Zenetanár

alapos zongoratanítást ad,
legjobb sikerrel rövid idő alatt.
Házban vagy házon kívül. Leve-
lek „10 korona” jellege alatt
a kiadóba kéretnek. 237

Parlamentari

gyorsírók által vezetett ma-
gyar, német gyorsíró-iskola.
Díjtalan gépirás-oktatás. Ma-
gyar-német fogalmazás. Ke-
reskedelmi akadémiái rendes
tanárok által oktatott szak-
tantárgyak. Az Országos Ma-
gyar Gyorsíró-Egyesület hi-
vatalos tanfolyama. Alapít-
otta Markovics Iván 1863.
Havonként új tanfolyamok.
Tájékoztatót küld a Gabels-
berger Szakkiskola, ezeltől
Győr-utca 4., (most kizárólag
Liszt Ferenc-ter 10.) Címre
vagyazzunk! A szakkiskola
irógépeivel s más utánzóit
névű tanfolyamoktól függet-
len. Telefon 64-68. Nyitva
sept. 1-től július 1-ig.

Tanítást

vállal gyakorlati III. éves egye-
temi hallgató. Cím: Nádor, Vö-
rösmarty-ut. 18a. III. 26.

Stenográfia

Budapest legnagyobb és
legkedveltebb gyorsíró-
iskolája a

„STENOGRÁFIA”

országos Gabelsberger
magyar, német gyorsíró
és gépiróiskola.
Kereskedelmi szak-
tantárgyak.

VII. Kazinczy-utca 8. I. em.

(Össze nem tevéstendő a
Kazinczy-utca 3-as szám
alatti Stolce-rendszerű is-
kolával.) 10021

Polgáriskolai,

reáliskolai, gimnáziumi, keres-
kedelmi egyéves önkéntességre
képesítő vizsára, mindenféle
pót- és javítóvizsára a legrovi-
debb idő alatt legjobb sikerrel
elkészít „Tanár” Budapest,
Thököly-ut 8. szám I. em. 8. 10182

Butor

Butorok

hálo-, ebédlo-, szalonberendezések,
továbbá uriszoba, irodaberende-
zések, rész- és mahagoni butorok,
szőnyegek és függönyök, bútornit-
turak eladása és vétel

WECHSLER KÁROLYNÉ

VII. KIRÁLY-UTCA 23., I. e.
(Kazinczy-utca sarkán.)

Régi

butorszálon

Budapest, Peronciak-tere 3.
sz., földemelő. Vétel és el-
adás. Polgári, urasági beren-
dezések, belső szőnyegek,
csillárok, tükrök és regisz-
terek, 30 százalék megtekari-
tás. Telefon 82-13. szám. 133

Új rendszerű

BUTORHITEL.

Butorok csatás a legjobb
hivatalban kaphatók készpénzért
v. banknál törleszthető részlete
BALÁZS és TÁRSA Butorkártyában
Budapest VI., Révay-utca 3. szám.
Váci-körút mellett.

A vásárolt butorok értékét egy
bank fizeti nekünk ki, a vevő
tehát a banknak maradékos, mi-
által a butor mindenképp kész-
pénz-árban számíthatjuk.
A bankkölcsönt sem részlegesen
sem egyéb költség nem terheli.

Adás-vétel

Borosbordók

ujak és keveset használtak.
Semminemű javítást nem igényel-
nek, rögzítő állványok. Minden
nagyágban és mennyiség-
ben, ugyanígy ajtós ászok-
bordók legelőszobában kaphatók
Klein Mór, bor és hordó-nagy-
kereskedőnél Budapest, VII.,
Rombach-utca 8. 178

Sok pénz

megtakaríthatnak költségek és
urak, ha felkeresnek Weisz
és Fenyő maradványait,
Király-utca 13., (Gozdu-pa-
lota), ahol legújabb női- és
férfi ruhakelmék és selyme-
ket mesés olcsó árban besze-
rehetnek. 133

Zongora,

finom, hétékfős, 16 hosszú,
részlete eladó. Szereszen-utca
33. H. 45.

Borosbordók

ujak és keveset használtak, bor-
sajtók, borszivattyúk, szőlőszűzők,
kádak, minden nagyságban jutá-
nyosan kaphatók. X., Kőbánya, a
Kőbánya-ter villamos végállomá-
sán, „Budapest szőke-szöv-
és” szakkiskola mellett börtönlél. 167

Üzlet

Biztos egzisztencia,

Hévesmegyei nagyközségben,
más vállalat miatt eladó egy
18 éve fennálló korcsma- és
fűszerüzlet (trafik- és bélyeg-
eladási engedéllyel), a ház-
zal együtt, a melyben a
korcsma- és a fűszerüzlet-
helyiségen kívül szép ulla-
kás van, több melléképület,
plánc, jégverem és szop nagy-
kert. Bővebb felvilágosítás a
lap kiadóhivatalában.

Pénz

Személyhitelt

magánpénzt, kezes nélkül is,
24 óra alatt megszerkesz 1-2
-3 havi lejáratú. Bankköl-
csent 3 nap alatt, havi vagy
negyedévi törlesztéssel, rész-
vnyttársaságtól, nem szövet-
kezettől. Márton, Rottenbil-
ler-utca 12., I. 14 szám. Te-
lefonszám 84-66. Betáblázá-
sokat házra, földre, telekre,
II., III. helyre is két nap
alatt elintézek olcsó ka-
matra. 10.005

Lakás

Szépén

berendezett, az előszobából
különbejárattal, kétalkos, bu-
torozott szoba, intelligens ur-
nőnél két urnak azonnal ki-
adó, esetleg teljes ellátással.
VII., Akácia-utca 24. II. 13.

Különféle

„MAGYAR”

TEXTILIPAR.

Folyóirat. 10005

A pamut, gyapjú, len-
bender, selyem- és juta
ipari és kereskedelmi
közönsége.

Szerkesztőség

Ujvidéken.

Megjelenik havonta 2-szer.
Előfizetési ára egy évre 12 kor.

35 korona

egy divatos férföltöny vagy
férfiöltő mérték után ruhek
szatásban, finom gyapjú-
szövetekből.

FRIED ÁRMIN

szabómesternél Budapest,
Váci-körút 39/H. Vidékre
munkák bérmentve. Három
öltöny rendelésnél éves vasuti
jeggyel ellátott szabásom
költségemen odautazik.

Sorsjegy-ügynököket

előnyös feltételek
mellett alkalmazunk

Központi Kereskedelmi és Ipar-
bank r. t. váltóüzlete.

BUDAPEST,

V., Váci-körút 26.

Beraktározási

előlegező- és borszállítást
vállalat.

Elfogadunk beraktározásra bu-
orokat, varrógépet és mindennemű
árakat. Adunk azokra kölcsönt
7% évi kamattal úgy helyben,
mint vidékre.

MELLER TESTVÉREK,

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 1.
Rákóczi-(Korpes)-ut sarkán. Tele-
fonszám 79-85.

FIDIBUSZ

1905-1906. évi teljes év-
folyama megjelent dísz-
kötésben. 300-nál több rajz,
4 teljes regény, témérdek hu-
moros elbeszélés, vers, jó-
ízű tréfás apróság stb.

Ára 5 korona.

Megrendelhető a FIDIBUSZ kiadó-
hivatalában Budapest, VIII.,
Röck Szilárd-utca 9. sz.
továbbá minden könyv- és papir-
kereskedésben, valamint az összes
hírlapkiadóknál úgy Budapes-
ten mint vidéken. — Kávéházak,
kaszinók, társas- és olvasókörök
15 százalék engedményben része-
sülnek.

30 korona

finom szövettel divatos
férfiöltöny vagy felöltő
mérték után ruhek szá-
bás és finom kivitelben
Hajzi Városmegyei Városi
Egylet, VII., Thököly-
(Csömög)-ut. 3. szám
I. em. — Vidékre min-
ták bérmentve.

Urak!

Fel a szemekkel!

A világon egyedülálló magánkeze-
lés, a férfierő azonnali helyre-
állítására a **Cr. Lückesch**

Floricitin-tabletták

által. Jóállás 3-szoros. Minta és
oktatási füzetke 4.40 fillér.

Kapható minden gyógyszerárban és
drogériában, vagy a Dresdener
Bot. Laboratorium G. m. b. H.
székhelyén irodája által

E. Than, Wien, III., Postfach 5.
1060a

BUTOR

teljes lakberendezése-
ket, készpénzért és banknál
törlesztendő havi részletekre
legelőszobában szállít:

BARTOK FARKAS

butornagykereskedő

BUDAPEST, VII.,

Király-utca 13. sz.

Gozdu-palota, II. és III. udv.

HITELOSZTALY

fizetési feltételei:

800 koronánál havi 10 kor.

500 " " " 15 kor.

600 " " " 20 kor.

1000 " " " 40 kor.

Előleg 5% — Szabott

árak ugyanazok mint

készpénzért fizetéseknél. —

Szállítás vidékre is. Felvi-
lágosítás díjmentesen.

Album 1 korona.

Elsőrendű 29840

„THE ROYAL”

beszélőgép

a legújabb model-
lokat szigorúan az
eredeti gyári
árakon

45% ár-
leszállítással

szállítunk havi 8-10 kor. rész-
letfizetésre is, vidékre is bérmentve.

Láng Jakab és Fia

grammofon-nyomkereskedők

Budapest, József-körút 41.

Fióküzletünk: VIII., Baross-ter
4. sz. és Budán, Zsigmond-ut. 9.
Árjegyzék ingyen- és bérmentve.

Legelőszobás hirdetési mód!

Nem kell a kiadóhivatalba fáradni,
mert minden dohánytörzsében
kapható

A NAP - A HIR

apróhirdetési levelezőlapja.

Érvényes 10 szög. Ára csak
20 fillér. A hirdetés a levelező-
lap beérkezése napján jelenik meg.

Női óvszer.

Női orvosok által kipróbálva,
nagyon megbízható és soha nem
mondja fel a szolgálatot

Melussa-Ovale.

Minta oktatással együtt K. 2.40.
Kapható minden gyógyszerárban
és drogériában, vagy a Dresdener
Bot. Laboratorium G. m. b. H.
székhelyén irodája által
E. Than, Wien, III., Postfach 5.
10010

Hajhullás és

korpaépződés ellen a legmeg-
bízhatóbb szer a MAJTHÉNYI-féle

Tanno-chinin hajszesz

Nemesak megakadályozza a haj
kihullását, de jelentősen
előmozdítja a haj növeked